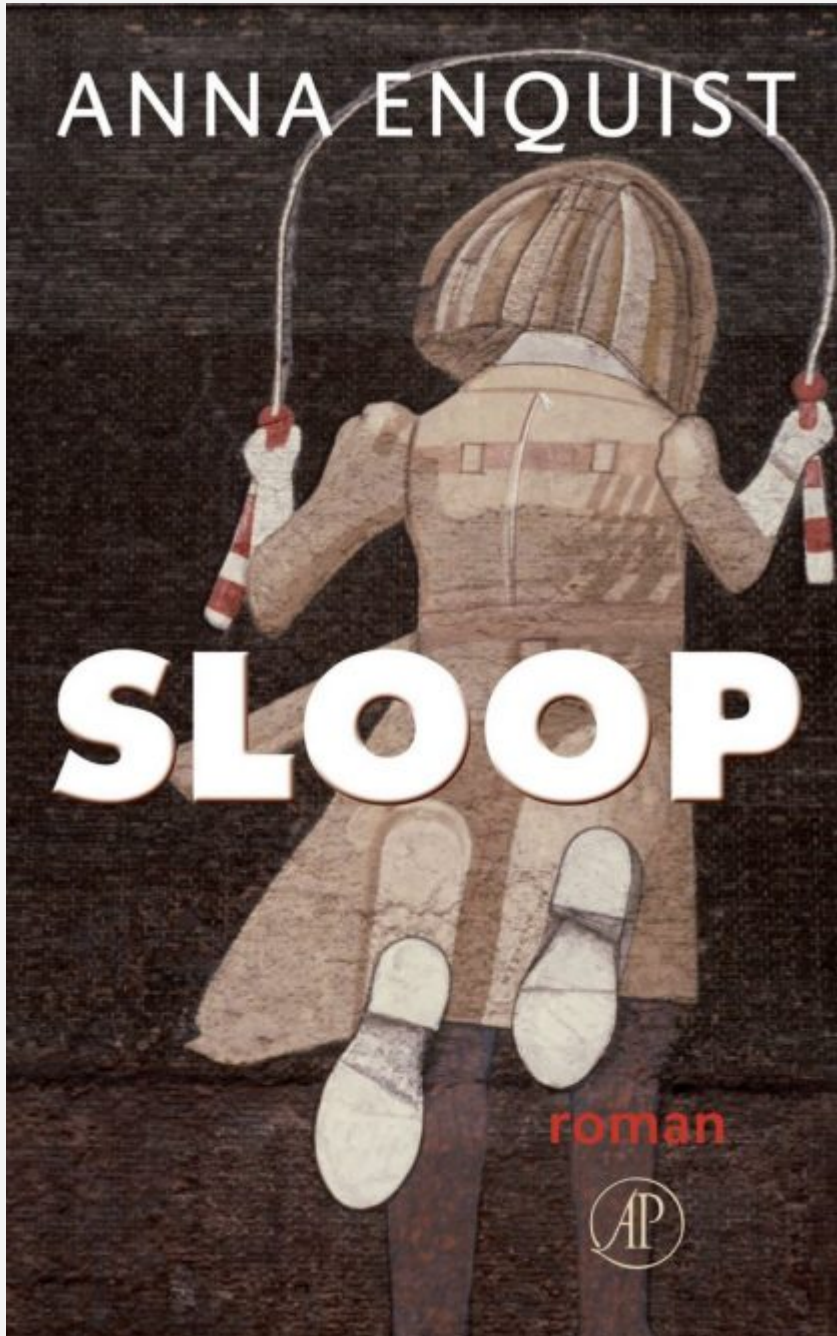

'Sloop' door Anna Enquist

Om *Sloop* beter te kunnen begrijpen is het handig om iets meer te weten over de schrijfster van deze roman. Anna Enquist, pseudoniem van Christa Widlund-Broer, studeerde klinische psychologie, piano en cello. Ze werkte als psychoanalytica, maar was ook docent aan het Sweelinck Conservatorium. Daarnaast schrijft ze gedichtenbundels en romans. Het is daarom verklaarbaar dat haar hoofdpersoon in *Sloop* dringend behoefte heeft aan psychotherapie en tegelijkertijd prachtige composities maakt.

Sloop begint letterlijk met sloop. Een muurreliëf van een touwtje springend meisje op een muur van het politiebureau Haagseveer in Rotterdam wordt met gebouw en al gesloopt. Dat is echt gebeurd. Het kunstwerk werd in 1976 gemaakt door Co Westerik en is met het bureau in 1988 gesloopt. Een afbeelding van het meisje staat op de voorkant van het boek. Een vrouw, Alice Augustus, ziet de video van het gebeuren op haar computer en is diep geraakt. De reden daarvoor wordt al lezend duidelijk: ze wil niets liever dan een eigen kind. In het touwtje springende meisje ziet ze als het ware haar eigen dochter en daarmee een wedergeboorte van haar eigen ik, maar dan in betere omstandigheden. Zelf is ze opgegroeid met een vader die zich niet om haar bekommerde en een moeder die haar consequent de grond in boorde. Daardoor heeft Alice een zelfbeeld gevormd van altijd te kort schieten en nooit goed genoeg zijn. Geen enkele therapeut krijgt het voor elkaar om Alice te laten inzien dat je niet je hele leven je ouders overal de schuld van kunt geven. Waar ze enerzijds zichzelf ziet als mislukt mens, kan ze anderzijds niet ontkennen dat ze een gevierde componiste is geworden. Het componeren gaat als vanzelf, maar een kind krijgen niet. Voortdurend krijgt ze te horen dat een kind het eind van haar carrière zou betekenen, maar ben je als vrouw iets waard als je geen kind hebt? Zo zijn haar hoofd en haar lichaam steeds in conflict met elkaar.

Ooit had ze een vriend, maar die vertrok naar Canada voor een mooie baan. De volgende man is haar veel oudere leraar die er niet mee om kan gaan als zij zwanger van hem blijkt te zijn. Voordat ze op eigen initiatief een abortus laat uitvoeren, krijgt ze een miskraam. Met de derde man trouwt ze. Hij vormt een stabiel rustpunt in haar leven, is jurist en weet niets van muziek, maar begrijpt haar wel. Alleen dat kind komt maar niet, ondanks alle behandelingen in een fertiliteitskliniek. Een nieuwe Alice komt er ook niet. Er zit in de beschrijving van haar geen enkele karakterontwikkeling. Ze is nooit goed genoeg. Alleen in haar eigen muziekwereld, waarin ze zich helemaal kan terugtrekken uit de werkelijkheid, is ze gelukkig. De manier waarop composities tot stand komen is door Anna Enquist grandioos beschreven. Je hoort gewoon de muziek die Alice maakt. Toch verdient ze haar geld voornamelijk door in het diepste geheim reclamedeuntjes te maken onder pseudoniem. Zelfs op muzikaal gebied leeft ze dus in twee werelden. Ze spiegelt zichzelf aan haar favoriete componist Joseph Haydn. Van zijn leven meent zij veel te kunnen leren. Ook hij was kinderloos en eenzaam, maar hij wist zichzelf en zijn muziek te waarderen en Alice niet. De manier waarop de talloze passages over hem in het verhaal gewrongen worden, komt evenwel vaak onnatuurlijk en zelfs storend over. Zijn rol is in deze roman niet echt nodig en voegt weinig toe.

Via flashbacks komen we meer te weten over het verleden van Alice. Ze was altijd de buitenstaander. Thuis was geen thuis, op het conservatorium was ze het enige meisje en met mensen omgaan gaat haar niet makkelijk af. Ze heeft één vriendin, maar dat is het prototype van een moedertje. Voor heden en verleden gebruikt Anna Enquist afwisselend de eerste en derde persoon voor Alice.

Alice krijgt de eervolle opdracht om een jubileumstuk te schrijven voor het 100-jarig bestaan van het Koninklijk Symfonie Orkest. Dat ging niet zomaar, want vrouwelijke componisten staan niet in hoog aanzien. Ze laat zich inspireren door de gesloopte muur met het touwtje springende meisje en noemt haar symfonie 'Sloop', een tegenhanger van Die Schöpfung, een van de laatste werken van Haydn. Hiermee wordt een hint gegeven dat *Sloop* ook wel eens een van de laatste werken van Alice zou kunnen zijn.

Tijdens haar eerste gesprek omschrijft ze wat er zal gebeuren: *"Een bevruchting is het, er wordt iets in mij geplant en de komende maanden zal dat gaan groeien, gedetailleerder worden, steeds duidelijker een stuk met een specifieke, eigen karakter, groter en groter tot het klaar is om naar buiten te komen."* Dat is impliciet de beschrijving van het krijgen van een kind. Het zal de lezer dan ook niet verbazen dat Alice, na een onenightstand met haar eerste vriend, zwanger is geraakt. Ze heeft het alweer fout gedaan.

Kun je eigenlijk wel kunstenaar én moeder zijn? De mening van Anna Enquist zelf is te vinden in een interview van Wilfred van de Poll in Trouw van 12 december 2021: *"Ik denk dat het een biologisch feit is dat we moeten accepteren. Als moeder van heel jonge kinderen moet je enorm op die kinderen gefocust zijn. In die jaren is er niet veel over voor andere dingen."* Zijzelf begon pas met schrijven toen haar kinderen op de middelbare school zaten.

De hele roman is degelijk gecomponeerd. Het thema 'sloop' komt netjes terug. Het onderwerp 'tweeslachtigheid' is keurig uitgewerkt. Een weinig verrassend verhaal dus, waarin je toch meeleeft met de hoofdpersoon en toch wilt weten hoe het afloopt. Een verhaal dat ontroert door de afwezigheid van opsmuk, dat heel prettig leest en ook nog eens veel informatie op muziekgebied verschaft. Voorspelbaar of niet, de inhoud raakt. Misschien wel omdat er zoveel mensen zijn die zichzelf nooit goed genoeg vinden.

Uitgeverij De Arbeiderspers, 2021

Pagina's 296

ISBN 978 9029 545 136

Recensie door Janny Wildemast, april 2023

Januari nieuwsbrief

Beste leensters, leners en andere belangstellenden,

Een nieuw jaar is begonnen. Wat gaat het ons brengen? Ik wens iedereen, lezer, leenster/lener, vrijwillig(st)er, en belangstellende

een mooi, gezond en inspirerend nieuw (boeken)jaar met wijsheid waar nodig en mogelijk.

En dan eerst even terug naar het voorbije jaar.

De bibliotheek heeft relatief weinig last van alles wat er in de wereld, in Nederland en dichterbij ons heen gebeurt. We 'mogen' deze weken ook 'gewoon' open zijn. Een aantal activiteiten kon echter niet doorgaan of niet opgestart worden, en de lees- en poëziegroepen hebben regelmatig hun bijeenkomsten moeten aanpassen. Maar boeken zijn welkom als mensen op zoek zijn naar het kunnen begrijpen

van zichzelf en de wereld om hen heen; of als ze op zoek zijn naar inspiratie, troost en/of afleiding. Er vervolgens 'iets mee moeten'

bleek voor een aantal recensenten wel lastiger dan voorheen. Er was te veel chaos in binnen- en buitenwereld, en vaak konden ze zich moeilijker concentreren. Daarom zijn er deze zomer meerdere recensenten gestopt met hun bijdragen, maar er heeft zich al snel een stel nieuwe vrijwilligers aangediend voor het lezen en bespreken van veelal recente titels. Ook nu

weer ben ik erg blij met iedereen die hierin actief is en is geweest. Recensies blijven een belangrijk deel van de website uitmaken en worden regelmatig gelezen door derden. Uitgeverijen zijn daarom vaak gul met het ons toesturen van recensie-exemplaren, waarmee wij onze collectie kunnen uitbreiden. Bij deze wil ik alle recensenten van harte bedanken voor hun inzet en bijdrage gedurende het afgelopen jaar. Dus dank je wel Amber, Ammy, Elizabeth, Hannah, Ine, JamieLee, Janny, Jonna,

Kim, Kimberly, Laura, Lieke, Lies, Lisanne, Marianne, Martine, Merel, Monique, Olaf, Paulien en Vera!

En wat voor de vrouwenbibliotheek heel fijn is: Jonna is weer terug als webmaster. En daarnaast ook weer als steun en toeverlaat voor allerlei andere hulp op de achtergrond. Samen met een nieuwe enthousiaste vrijwilligster, Gianna, is ze begonnen met het bijhouden en verder bijwerken van de catalogus. Elke maand zullen ze dat op een zaterdag in de bibliotheek doen, die dan gelijk open is. Uit hun samenwerking zijn al allerlei plannetjes voor de bieb naar boven gekomen. We gaan er mee aan de slag. Gianna en Jonna heel veel dank voor jullie werk en inspiratie!

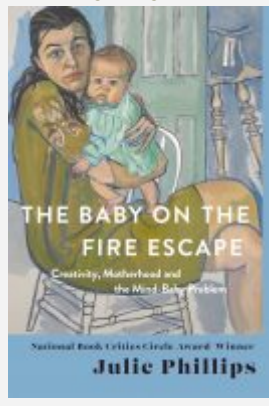
En Yvonne, jij hartelijk dank voor jouw maandelijkse uurtjes waarin je meer praktische orde brengt in de collectie op de Gansstraat!

*Een onderwerp voor het nieuwe jaar?
Met enige regelmaat komt het onderwerp 'de combinatie moederschap en kunstenaarschap' terug. Zo zijn afgelopen maand *Sloop* van Anna Enquist en *Een geest in de keel* van Doireann Ní Ghríofa, verschenen, en vorige maand *Mary* van Anne Eekhout. Vlak voor kerstmis schreef Lieke Kézér (van *De verloren berg* en *De afwezigen*) in Trouw een artikel over het onderwerp aan de hand van wat de autobiografische debuutroman is van de Ierse dichteres Doireann Ní Ghríofa, Virginia Woolf lijkt niet de eerste te zijn die in *A room of one's own* de vraag opwierp of kunstenaarschap en moederschap samen kunnen gaan. Meerdere schrijfsters hebben zich er over uitgelaten en/of over geschreven. Bekende schrijfsters als Marie Darrieussecq, Rachel Cusk en Anne Enright publiceerden literaire memoires over hun eerste jaar als moeder, in resp. *De baby*, *In het land van moeders* en *Dat vreemde moederland*. Dat het regelmatig de aandacht trekt blijkt ook uit het

verschijnen van *The baby on the fire escape* in april. Daarin bestudeert de in Amsterdam wonende schrijver, biografe en literatuurrecensente Julie Phillips het conflict tussen scheppen en zorgen in de carrières van beroemde schrijfsters als Doris Lessing, Ursula Le Guinn, Audre Lord en kunstenaars Alice Neel.

In *Een geest in de keel* worden de dagen van een jonge moeder na de geboorte van haar vierde kind gevuld met lange

lijstjes vol taken. Terwijl ze worstelt met het zich herhalende dagelijkse bestaan, dringt zich een stem uit het verleden op: die van de 18e eeuwse dichteres Eibhlín Dubh Ní Chonaill. Het gedicht dat zij schreef na de moord op haar echtgenoot wordt beschouwd als een van de belangrijkste in de Ierse literatuur. In haar roman verweeft Doireann Ní Ghríofa de twee

vrouwenlevens met elkaar: dat van een Ierse edelvrouw die al knielend een handvol bloed van het levenloze lichaam van haar man drinkt, en dat van een jonge vrouw die zich, tussen het stofzuigen en kolven door de ambitieuze taak stelt het gedicht van haar voorgangster te vertalen. Het gedicht wordt een houvast voor de afgepeigerde moeder. Gaandeweg transformeert de jonge schrijfster steeds meer in een detective die een historisch vrouwenleven probeert te reconstrueren. Het wordt een dialoog tussen twee vrouwen, intiem en universeel.

Anna Enquist vertelt in een interview over kunstenaar en moederschap: <https://www.trouw.nl/cultuur-media/anna-enquist-vraagt-zich-af-kun-je-kunstenaar-en-moeder-tegelijk-zijn~bc8ef15f/>

In haar nieuwe roman **Sloop** heeft componiste Alice Augustus, enig kind in een kil gezin, van het Koninklijk Symfonie Orkest de opdracht gekregen om een stuk voor groot orkest te schrijven ter gelegenheid van het aanstaande jubileum. Ze verkeert op het toppunt van haar kunnen en haar artistieke ambities drijven haar tot misschien wel een magnum opus. Ze wordt beschouwd als een belangrijk componiste, maar vrijwel niemand weet dat ze onder pseudoniem haar geld verdient met het schrijven van platvloerse reclaimedeuntjes. Wat ook niet helpt is het meezeulen van een moeilijke jeugd en een woelig liefdesverleden. En ondertussen tikt de tijd. Alice Augustus is bijna veertig en heeft een grote kinderwens.

Een beetje in dezelfde lijn: op Netflix is een verfilming te zien van **The lost daughter** (*De verborgen dochter*), een roman van Elena Ferrante uit 2006. De film is het regiedebuut van actrice Maggie Gyllenhaal. Toen zij een van de Napolitaanse romans van Elena Ferrante las, zo liet ze in interviews weten, dacht ze meteen: 'O mijn God, wat is deze vrouw verknipt.' Maar even later dacht ze weer: 'Wacht even. Wat ze schrijft is heel herkenbaar voor mij. Ben ik dan ook zo verknipt?' Per brief vraagt en krijgt Maggie Gyllenhaal toestemming van Elena Ferrante voor de verfilming van haar roman. Daarin is literatuurprofessor Leda Caruso op werkvakantie in een badplaats in de buurt van Napels. De 48-jarige Leda observeert graag andere mensen en met name de jonge Nina en haar dochtertje Elena trekken haar aandacht. De manier waarop Nina met Elena op het strand speelt en hoe Elena op haar beurt moedertje speelt met haar pop roepen herinneringen op bij Leda. Goede herinneringen zijn dit niet, want ze is, in haar eigen woorden, een 'ontaarde moeder'. Of een verknipte moeder?

Onlangs uitgebrachte titels

– Ingrid Winterbach is naast beeldend kunstenaar een van de meest bekroonde Zuid-Afrikaanse schrijvers. Ze was jarenlang als docent beeldende kunst en Afrikaanse en Nederlandse letterkunde werkzaam aan verschillende universiteiten. De laatste 20 jaar richt ze zich volledig op haar werk als kunstenaar en schrijfster. **Roerige tijden** is haar 3e roman in een Nederlandse vertaling. Een Zuid-Afrikaans zoöloge, maakt een crisis door. Onder invloed van een verkeerd medicijn scheldt ze haar vakgroepshoofd uit, keert ze zich af van vrienden en collega's en maakt zo abrupt een einde aan haar briljante academische carrière. In haar nieuwe baan moet ze door het land reizen voor besprekingen met zakenrelaties en zal ze dingen tegenkomen die haar op een heel ander spoor zetten. *Roerige tijden* geeft een beeld van moderne angsten in een tijd van wereldwijde crises toegespitst op de actuele toestand in Zuid-Afrika: de milieuproblematiek, ongelijkheid, neoliberalisme en kunstmatige

intelligentie.

– Vier dochters heeft Marie-Josepha, van drie verschillende mannen. Antonia is de jongste en de enige die haar vader nooit gekend heeft. Het is haar verhaal dat de Vlaamse Lara Taveirne in **Pluto** vertelt. Taveirne roept de sfeer binnen dit gezin op in scènes die soms droogkomisch en vaak hartbrekend zijn. De vier zusjes voeden elkaar op want mama heeft het te druk met zichzelf, totdat ze haar dochters halsoverkop meesleept naar een dijkhuis dat van ellende aan elkaar hangt. Daar beleeft Antonia de ultieme kinderdroomzomer: plassen in het natte gras, vuurtjes met marshmallows en worst, badmintonnen onder de volle maan. De lezer weet dan al dat deze idylle van korte duur zal zijn. Een verdrietige prachtroman. (bron: VPRO-gids)

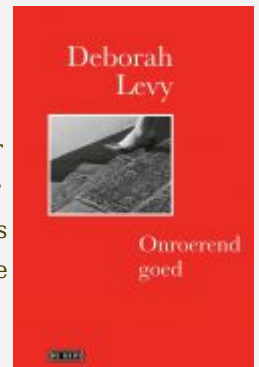

– De Zweedse *Lydia Sandgren* werkte 10 jaar aan haar sensationeel genoemde debuutroman **Verzamelde werken**. Martin Berg, eigenaar van een kleine, noodlijdende uitgeverij, belandt in een levenscrisis. Enkele jaren geleden verdween zijn vrouw Cecilia uit zijn leven en liet een enorme leegte achter. Nu hij op middelbare leeftijd terugkijkt op zijn leven, kan hij alleen zien wat had kunnen zijn. Hij vraagt zich af waaruit zijn *verzamelde werken* gedurende zijn leven bestaan: zijn hechte vriendschap met kunstenaar Gustav Becker, zijn hartstochtelijke liefde voor zijn nu vermiste vrouw, zijn twee kinderen en, niet in de laatste plaats, het onaffe manuscript dat hem en zijn jeugddromen lijkt te bespotten. In Göteborg wordt een overzichtstentoonstelling voorbereid van het werk van de gevierde schilder en familievriend Gustav Becker. Rakel, de rusteloze dochter van Martin, kijkt overal in de ogen van haar mysterieus verdwenen moeder, die op de aankondigingsaffiches prijkt

– de raadselachtige Cecilia, muze van de briljante kunstenaar.

– **Onroerend goed** is na *Dingen die ik niet wil weten* en *De prijs van het bestaan* het derde deel van de autobiografische trilogie van *Deborah Levy*. De Britse schrijfster is bijna zestig en haar tweede dochter gaat het huis bijna uit. Dan is ze alleen in haar bouwvallige huurflatje in Noord-Londen. Haar hele leven al fantaseert ze over een mooi huis met een fontein of een granaatappelboom. Terwijl haar leeftijdgenoten inmiddels villa's en zelfs tweede huizen bezitten, schaaft Deborah aan haar droomhuis in haar imaginaire portfolio met onroerend goed. The Guardian noemt dit laatste deel 'het hart van de trilogie', waarin het zoeken van een nieuw huis en wat dat voor haar betekent centraal staat, maar daarnaast het hele leven voorbij komt.

Voor een breder beeld van de trilogie en Deborah

Levy: <https://www.trouw.nl/cultuur-media/schrijver-op-zoek-naar-haar-droomhuis~bfb68025/>

– *Claire Vaye Watkins* groeide op in de woestijn van Nevada (V.S.). In haar autobiografische roman **Ik hou van je maar ik kies het duister** heeft verteller Claire na de geboorte van haar dochter een postnatale depressie. Ze vertrekt voor een lezing naar de woestijn van haar jeugd en laat haar man en baby thuis. De herleving van oude vriendschappen bevrijdt haar uit de ketenen van huwelijk, huishouden en moederschap. Diep in de Mojavewoestijn ontmoet ze spoken uit het verleden: haar eerste liefde wiens zelfdestructie haar nog altijd kwelt; haar vader, lid van de beroemdste sekte van Amerika – van Charles Manson; haar moeder, aan wie de herinneringen vervliegen. Ze kan niet terug in de tijd om dingen recht te zetten, maar welk pad leidt vooruit? Alleen, in de wildernis, begint ze zich eindelijk thuis te voelen. “De boeiendste stem uit West-Amerika sinds Annie Proulx – het is de vroege Joan Didion aan wie Watkins doet denken.”

– **Mijn lievelingen** bevat brieven die de Braziliaanse schrijfster en journaliste *Clarice Lispector* tussen 1940 en 1957 schreef aan haar zussen Tania Kaufmann en Elisa Lispector. Ze doet verslag van haar indrukken van de meer dan dertig steden waar ze verblijft, en van haar ervaringen op het gebied van literatuur, muziek, film en theater. Ze beschrijft haar creatieve proces en haar zorgen over de publicatie en ontvangst van haar boeken. Daarnaast getuigen deze brieven van de liefde en tederheid tussen haar en haar zussen, waarbij de privé-besognes soms worden onderbroken door belangrijke historische gebeurtenissen. De brieven laten minder bekende kanten van Clarice' persoonlijkheid zien en vormen zo een interessante aanvulling op haar literaire werk. “Haar werk is typisch iets waar je van moet houden, maar als je ervan houdt ben je verliefd.” – Maartje Wortel

- *Kristina Sabaliauskaitė* is kunsthistorica en een van de meest prominente hedendaagse Litouwse schrijvers. Van haar verscheen **Peters keizerin**, een historische roman over Marta Skowrońska, een straatarme Litouwse boerendochter, die werd uitgehuwelijkt aan een Zweedse dragonder, door een bende Russische soldaten werd verkracht, werd verkocht als seksslavin en terecht kwam bij het Russische Hof. Daar werd ze al spoedig ontdekt door tsaar Peter de Grote, met wie ze trouwde en twaalf kinderen kreeg, van wie er slechts twee volwassen zouden worden. Ze kon haar leven lang niet lezen, maar werd wel keizerin Catharina I van Rusland. *Kristina Sabaliauskaitė* laat Catharina zelf haar levensverhaal vertellen, vanaf haar sterfbed, met een onmogelijk huwelijk dat tegelijk een culturele kloof tussen Oost en West laat zien en haar levenslange eenzame strijd als vrouw.

- Kan er echte liefde bestaan die niet noodzakelijkerwijs uitloopt op seks? Dat is de vraag die *Natalie Koch* opwerpt in **Buiten is de wereld normaal**. Ella heeft het lichamelijke liefdesspel wel geprobeerd met mannen, maar zij vindt er niets aan en constateert dat ze misschien wel asexueel is, al heeft ze een hekel aan het woord. Voor Ella lag een wetenschappelijke carrière in het verschiep, maar ze heeft haar promotieonderzoek opgegeven en is gaan werken op de administratie van de universiteit. Daar ontmoet ze Rick, een fascinerende docent die het ideaalbeeld van de liefde onderzoekt bij de troubadours en katharen: een zuivere spirituele liefde. Het lijkt tot een echte verhouding te komen, maar juist dan vlucht Ella weg. Ze geeft ook haar baan op en wordt taxichauffeur. Vanuit de veilige cocon van haar wagen blijft ze de wegen van Rick volgen. 'Hoe noem je een liefde die bestaat zonder geliefde?'

- *Helen Knopper* is 86 jaar, publiceerde haar eerste verhaal in 1965. Er volgden romans, nog meer verhalen en poëzie, waarna het 20 jaar stil was, en sinds een paar jaar verschijnt er regelmatig weer iets, zoals nu **En dan nog de liedjes**. Liedjes van vroeger roepen herinneringen bij een vrouw van 86. In die herinneringen, die maar blijven komen, komt haar hele leven voorbij. Als meisje deed ze wat niemand durfde te doen. Werd zwanger op haar veertiende; het zou niet bij die ene keer blijven. Ze doet verslag van die wilde jaren, van haar jeugd, van haar vriendinnen en zelfs het huwelijksleven van haar ouders. Inmiddels is ze compleet afhankelijk geworden van anderen en neemt ze afscheid van alles wat haar dierbaar was. Het is mooi geweest. "...een geestdriftig protest tegen iedereen die ouderen wegzet als passief en hulpeloos."

Poëzie

- *Alicja Gescinska* heeft een roman en meerdere filosofische essays op haar naam staan. Nu is haar poëziedebuut verschenen, **Trojaanse gedachten**. Daarin buigt ze zich over de breekbaarheid van de menselijke persoon, de fragiliteit van het eigen ik. Alle gedichten gaan over de grensgebieden van de geest, waarin de mens op de dool is in zichzelf. Daarmee maakt de Pools-Belgische schrijfster een portret van de menselijke psyche die aan zichzelf ten onder gaat. De bundel is opgedeeld in zes cycli die alle cirkelen rond de vraag of wij heer en meester zijn over onze gedachten of dat onze gedachten ons kunnen maken en breken. De beeldende titel dekt die lading helemaal. Waar ons denken een geschenk kan lijken, kan het evengoed een vloek zijn, net als het Paard van Troje. Want in hoeverre zijn wij zelf verantwoordelijk voor dwanggedachten, psychoses, donkere herinneringen of kwellende angst?

Verhalen

- *Bolu Babalola* is een Britse schrijfster, geboren in Londen, met Nigeriaanse Yoruba ouders, uit een etnische groep uit West-Afrika. In **Liefde in kleur** herschrijft *Bolu Babalola* de mooiste liefdesverhalen uit de geschiedenis en mythologie. Ze giet ze in een modern jasje en focust op de magische vertellingen van West-Afrika, Griekse mythen en oude legenden uit Zuid-Azië en op verhalen uit landen die niet meer bestaan. Ze rekent ook af met oude patriarchale vertellingen en concentreert zich juist op verhalen van krachtige, zelfbewuste vrouwen. “In mijn boek staan de dromen en ambities van de vrouwen centraal. De liefde is zuiver en gebaseerd op gelijkwaardigheid. Liefde verrijkt de wereld waarin we leven.”

- **Vaders die rouwen** is de eerste verhalenbundel van de Belgische schrijfster en performer *Carmien Michels*. Het zijn zes lange verhalen die heel verschillend zijn van toon, van absurdistisch naar realistisch. Ze gaan over vaders; vaders die afzien, sommige vaders net iets meer dan andere. Ze schieten tekort, missen hun kinderen of hinken hun eigen vaders achterna. In de verhalen krijgen ze te maken met ziekte, stalking, foltering en klein, alledaags verdriet. Terwijl de vaders zich in bochten wringen, worden ze geobserveerd door hun dochters, partners, reisgezellen en honden.

Non-fictie

- In **Geen tijd verliezen** schetst *Jolande Withuis* het leven, de liefdes, vriendschappen en de lange, veelzijdige loopbaan

van een van Nederlands meest gerenommeerde beeldend kunstenaressen, *Jeanne Bieruma Oosting (1898-1994)*. De historica kon beschikken over correspondenties met kunstenaarsvrienden als Ida Gerhardt, Charlotte van Pallandt en Adriaan Roland Holst, en de intieme brieven van haar ouders. Achtendertig was Jeanne Bieruma Oosting toen ze zichzelf in 1936 op een Parijse expositie zelfbewust presenteerde als schilderes. Haar Zelfportret in werkkiel drukt triomf uit. Ze had een lange strijd moeten leveren voor ze zich op deze manier durfde uit te beelden. Werken was taboe volgens de conservatieve opvattingen van haar rijke Friese familie. Die strijd was niet voorbij toen Oosting zich eenmaal aan haar milieu had ontworsteld. Ook als kunstenaress kreeg ze te maken met de nodige seksevoordelen. Het schokkende grafische werk dat ze in de jaren dertig produceerde werd tegelijk geprezen als pionierswerk én bekritiseerd als ‘onvrouwelijk’.

- *Denis Mukwege* is een Congolees gynaecoloog en expert op het vlak van seksueel geweld in conflictgebieden. In 1999 richtte hij een ziekenhuis op voor behandeling van slachtoffers van groepsverkrachtingen en seksueel geweld. Hij is er sindsdien directeur en veroordeelt het geweld tegen vrouwen in het openbaar in niet mis te verstane termen. Verkrachting van vrouwen ingezet als oorlogstactiek moet stoppen. In **De kracht van vrouwen** beschrijft hij de worsteling en het lijden, maar ook de hoop en de veerkracht van vrouwen die met seksueel geweld geconfronteerd zijn. Hij behandelde duizenden vrouwen op het randje van de dood, en werd keer op keer verrast door hun herstel, groei en onvermoeibare veerkracht.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

Museumbezoek en/of andere activiteiten zijn (in ieder geval) t/m 14 januari niet mogelijk.

Daarom hieronder weer iets over de website van het literatuurmuseum.

Er is een schrijversgalerij met portretten van Nederlandse schrijvers, veelal gemaakt door min of meer bekende kunstenaars. Bij elk portret wordt iets verteld over de schrijver en over het portret. In de volgende willekeurige selectie een aantal portretten van niet meer levende vrouwelijke schrijvers. De portretten zijn niet allemaal door vrouwen gemaakt.

00000

00000

Maria Dermoût (1888 - 1962)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/maria-dermout/maria-dermout>

Belle van Zuylen (1740 - 1805)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/belle-van-zuylen/belle-van-zuylen>

Sonja Prins (1912 - 2009)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/sonja-prins/sonja-prins>

Marie-Sophie Nathusius (1906 -2002)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/marie-sophie-nathusius/marie-sophie-nathusius>

Miep Diekmann (1925 - 2017)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/miep-diekmann/miep-diekmann>

Fritzi Harmsen van Beek (1927 -2009)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/f-harmsen-van-beek/f-harmsen-van-beek>

Vasalis (1909 - 1998)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/m-vasalis/m-vasalis>

Ina Boudier-Bakker (1875 - 1966)

<https://literatuurmuseum.nl/schrijversgalerij/schrijvers/ina-boudier-bakker/ina-boudier-bakker>

En een enkel item voor als na 14 januari een en ander weer door kan gaan:

- Op 18 januari brengt **Anneke van Giersbergen** in TivoliVredenburg een *ode aan Kate Bush*. Als tiener ontdekte ze de muziek van Kate Bush en had ze het album *Hounds of Love* grijsgedraaid. De bewondering voor de eigenzinnige Kate Bush is gebleven; al lijkt *Anneke van Giersbergen* - in tegenstelling tot haar idool - voor het podium geboren. Uit respect voor de authenticiteit van Bush heeft de Nederlandse zangeres voor dit vierde theatertournee een eigen creatieve en persoonlijke draai aan de songs gegeven, maar voor iedere Kate Bush-fan is dit een unieke gelegenheid om haar oeuvre live te horen. (TivoliVredenburg heeft nu een online programma, maar hoe dat er na de 14e uit zal zien is nog niet bekend)

Bibliotheeknieuws:

- In januari zal de bibliotheek gewoon open zijn op de aangegeven tijden. Iedereen die wil komen rondkijken en/of boeken lenen en terugbrengen is van harte welkom.
- De *Leesgroep voor jonge vrouwen*, waarover ik in de vorige nieuwsbrief schreef, gaat deze maand beginnen. Er zijn inmiddels genoeg aanmeldingen. Als je tussen de 20 en 30 bent, en ook belangstelling hebt om mee te doen, stuur dan een mailtje naar info@vrouwenbibliotheek.nl.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

De letterkast van Edith Brouwer, *Het eigenlijke* van Iris Hanika, *Daar op het plein is niemand* van Dolores Prato, *Fortuna's kinderen* van Annejet van der Zijl, *Onroerend goed* van Deborah Levy, *De meisjes* van Annet Schaap, *Roerige tijden* van Ingrid Winterbach

Christine Quispel heeft uit haar eigen collectie een mooie stapel boeken over vrouwenspiritualiteit gedoneerd. Er zitten een aantal klassiekers bij: *The great mother* van Erich Neumann (in een erg mooie uitgave), over de geschiedenis van moedergodinnen; *Diving deep en surfacing*, *Women writers on spiritual quest* van Carol Christ; *The Feminine Face of God* van Sherry Ruth Anderson, en *De zwarte Madonna van oer- tot eindtijd* van Annine van der Meer.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/12/02/verzonken-stad-door-marta-barone/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/12/08/weg-uit-de-armoede-door-truus-rozemonde/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/12/16/fantoommerrie-door-marieke-lucas-rijneveld/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/12/19/de-letterkast-door-edit-brouwer/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/12/22/de-verdwenene-door-lot-vekemans/>

De leenbijdrage voor 2022 is opnieuw vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbepaald boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn.

Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken.

We hebben een **nieuw banknummer NL18 RABO 0366 0430 05** ten name van *Stichting Es Scent ovv naam*

en **'leenbijdrage 2022'**. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Marjolein Datema

Utrecht, 3 januari 2022

Juli nieuwsbrief

Beste leensters en andere belangstellenden,

Toen ik de VPRO gids van deze week open sloeg, leek mijn nieuwsbrief al half geschreven. In *Zomerse letteren* wordt een overzicht geven van de boeken die deze zomer de moeite waard lijken. Die van schrijvende vrouwen worden verderop besproken, voor zover dat vorige maand niet al is gedaan.

En er bleek nog meer in de gids te staan: documentaires over *Vergeten wondervrouwen*, *Ze noemen me baboe*, en over de mysterieuze *Leonie Brandt*, actrice en (dubbel)spionne, verpleegster en caféhoudster, fantaste en alcoholiste. In 2019 is de heruitgave van haar biografie verschenen, *Lenie. Het intrigerende leven van een Nederlandse dubbelspionne*. Beide documentaires zijn dit weekend al uitgezonden op NPO 2, maar kunnen de hele week nog bekeken worden.

Nu ons van hogerhand mee bewegingsruimte wordt toegestaan, komen o.a. musea en kunst weer meer tot leven.

Op zondag 5 juli wordt in Rijksmuseum Twenthe de vernieuwde binnentuin en de tentoonstelling **'Inner Vitality'** van **Claudy Jongstra** geopend.

Het Rijksmuseum Twenthe in Enschede wil de komende jaren alle ruimte geven aan kunstenaars die voluit durven te speculeren, d.w.z. zich bezig houden met grote veranderingen die zich in de huidige tijd voordoen. Als eerste komt Claudy Jongstra deze zomer drie deelprojecten in het museum realiseren. Samen met Marie-Laure Hoedemaker van Baljon Landschapsarchitecten en tuinontwerper Stefan Jaspers zal de bestaande modernistische binnentuin een 21e eeuwse metamorfose ondergaan. De scherpe lijnen van zwarte en witte steenslag in de oude tuin zijn zacht gemaakt met organische plantenperken met daarin kris kras door elkaar allerlei planten die gebruikt worden als grondstof voor traditionele, natuurlijke kleurstoffen. In de visie van textiel kunstenaar Claudy Jongstra bestaat er geen onkruid. Nevenkruid noemt ze het. Voor de entreehal van het museum heeft ze het

'Identity Diptych' gemaakt, een tweeluik waarbij het ene kleed verwijst naar het textiele, industriële verleden van Twente en het andere naar een toekomst met innovatieve landbouwtechnieken en hoogwaardige industriële bedrijvigheid. Het derde en meest spectaculaire project is een grote installatie op 400 m² van zogenoemde stijbbeelden, *Inner Vitality*. Het brengt de vitaliteit - of het gebrek daaraan - van planten en kruiden in beeld. De gevolgen van de degeneratie van allerlei (landbouw)gronden worden zo gruwelijk en tegelijk zo mooi in beeld gebracht. Omdat maar een beperkt aantal gasten bij de opening aanwezig kan zijn, kan wie dat wil via een live-verbinding thuis meekijken en luisteren, zondag 5 juli om 19u. Meer

info: <https://www.rijksmuseumtwenthe.nl/content/2712/nl/verwacht-claudy-jongstra-inner-vitality>

Rondom de tentoonstelling wordt op drie dagen een workshop georganiseerd in samenwerking met Studio Claudy Jongstra. Gedurende een dag kan je drie verschillende technieken leren die onderdeel zijn van Claudy Jongstra's werkwijze: verven met natuurlijke kleurstoffen uit planten, weven met restmaterialen van katoen en groenafval, en vilten met wol.

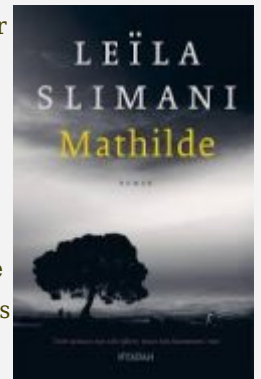
Meer info: <https://www.rijksmuseumtwenthe.nl/content/2806/nl/workshop-claudy-jongstra-13-juli>

Onlangs uitgebrachte titels

- *Laura Freudenthaler* wordt gezien als hét literaire talent van Oostenrijk. Met het nu vertaalde **Fantoomliefde** won ze de EU-literatuurprijs 2019. Het is een verstilde roman over een driehoeksverhouding. De Franse pianiste Anne woont al meer dan twintig jaar met Thomas in een appartement in Wenen. Ze waren compleet vertrouwd met elkaar. Nu zit Anne vast in haar sabbatical-jaar. Ze zou eigenlijk weer plezier in piano spelen moeten krijgen en een boek schrijven, maar het wil niet vlotten. Overdag zwerft ze rond op straat, 's nachts schrijft ze haar observaties in een notitieboekje. Het appartement voelt steeds minder vertrouwd, ook omdat Thomas tegenwoordig vaak afwezig is. Anne raakt er steeds meer van overtuigd dat hij een affaire heeft.

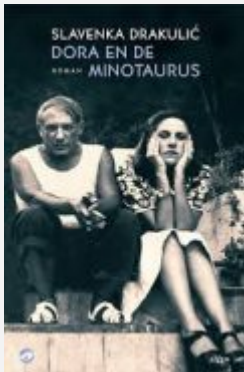
- **Mathilde** van *Leïla Slimani* is het eerste deel van de trilogie *Het land van de anderen*. De roman is gebaseerd op eigen familiegeschiedenis van de schrijfster, met een oma uit de Elzas, een opa uit Marokko, en een moeder die opgroeide op het arme boerenbedrijf van haar ouders maar toch de eerste vrouwelijke gynaecoloog van Marokko werd. In 1946 valt de jonge, Franse Mathilde als een blok voor Amine, een Marokkaanse officier in dienst van het Franse leger. Ze trouwen en vertrekken naar zijn familieboerderij in een klein dorpje, uren rijden van Rabat. De liefde wordt constant op de proef gesteld maar houdt stand en ze krijgen een dochter, Aïcha, en een zoon, Selim. Mathilde vecht tegen de armoede en het heersende patriërchaat, soms met succes. Zo ontwikkelt ze zich tot dokter voor de plattelandsbevolking. Het kleurrijke familieverhaal speelt zich af tegen de achtergrond van een steeds grimmiger wordende onafhankelijkheidsstrijd van protectoraat Marokko tegen Frankrijk, waarin Mathilde en Amine geen partij willen kiezen.

Mooi artikel in de

Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/leila-slimani-legt-marokko-s-pijnlijke-verleden-bloot-in-een-ambitieuze-roman-vol-mededogen~bf18062d/>

- In **Dora en de Minotaurus** laat *Slavenka Drakulić* een van de geliefdes en muzen van Pablo Picasso aan het woord, *Dora Maar*. Al voor hun relatie was ze een succesvolle fotografe en een van de meest flamboyante figuren uit de Parijse avant-garde. Tijdens hun jarenlange verhouding legde Picasso haar raadselachtige uitstraling vast in een reeks portretten. Zijn befaamde schilderij uit 1936, *Dora en de minotaurus*, van een monster met een stierenkop en een mensenlichaam dat paart met een vrouw, verbeeldt de dodelijke wonden die de liefde veroorzaakt. Dora Maar, de geliefde en muze die Picasso het meest inspireerde, heeft voor zijn liefde een hoge prijs moeten betalen. En passant brengt de Kroatische schrijfster de kunstwereld van de jaren dertig in Parijs tot leven.

- Benjamin Moser schreef een mooie en uitgebreide biografie over *Susan Sontag* (VB- recensie:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2020/06/01/sontag-haar-leven-en-werk-door-benjamin-moser/>). **Semper Susan** van *Sigrid Nunez* gaat over de Amerikaanse schrijfster en/maar wordt een roman genoemd. Waarom is mij niet helemaal duidelijk. De vrouwen woonden bij elkaar in huis in de tijd dat Sigrid Nunez een relatie had met Susan's zoon David Rieff. Ze vertelt dat ze diepgaand door de legendarische Amerikaanse is beïnvloed en betuigt haar dankbaarheid. "Ze stak de mensen om haar heen als vanzelf aan met haar vele culturele en intellectuele passies."

- In **Beest** vertelt de Deense schrijfster *Ane Riel* over kleine Leon, waarvan niemand weet hoe hij aan zijn spieren komt. Hij houdt van knuffelen, maar kent zijn eigen krachten niet. Terwijl Danica worstelt om haar zoon in bedwang te houden, worstelt haar buurjongen Mirko met zijn verboden gevoelens voor de zinnelijke Danica. Een liefde die gedoemd is te mislukken - niet alleen omdat Mirko nog een tiener is en Danica een vrouw én moeder, maar ook omdat ze is getrouwd met Karl, een reus van een vent. Liefde en lust drijven Mirko van zijn deugdzaame huis naar Danica's verborgen geheimen. Totdat een fatale nacht zijn leven voor altijd met dat van Leon zal verbinden.

- “Als er één boek is dat weerklank zal vinden bij al die eenzame zielen die al maanden in isolatie doorbrengen”, schrijft de VPRO-gids, “is het de derde roman van de briljante (*Ottessa*), *Moshfegh* wel”, **De dood in haar handen**. “Weduwe Vesta betreft een eenvoudig huisje op een verlaten vakantiepark. Tijdens haar dagelijkse wandeling met hond Charlie vindt ze een briefje: ‘Haar naam was Magda. Niemand zal ooit weten wie haar heeft vermoord. Ik was het niet. Hier is haar lijk.’ Alleen is er geen lijk. Vesta raakt geobsedeerd door deze boodschap en gaat op onderzoek uit. Een razendknop, creepy verhaal over een eenzame vrouw die de greep op de werkelijkheid steeds meer verliest.”

- In **Een week of vier** vertelt *Laura van der Haar* over een dodelijk virus, dat steeds grotere delen van de wereld platlegt. Daardoor komt een alleenstaande moeder in een voor haar vreemde stad voor een onmogelijke keuze te staan. Ze raakt zelf besmet met het virus, en om dit het hoofd te bieden zal ze een aantal weken worden opgenomen in het ziekenhuis. Omdat ze nog nauwelijks iemand kent in de stad, moet ze haar baby bij onbekenden achterlaten. Onder koortsachtige omstandigheden neemt ze een beslissing, zonder te weten of ze wel het juiste doet.

- Vijftien jaar na haar overlijden kwam er onverwacht het manuscript van een ongepubliceerde roman van *Françoise Sagan* boven water. **De hoeken van het hart** is een tijdloos verhaal dat met de setting in een welvarend milieu, levendige, vileine personages en ironische stijl naadloos binnen haar oeuvre past. Met veel bombarie werd het boek aangekondigd, maar de kritieken laten horen dat het beter ongepubliceerd had kunnen blijven.

- In **Dorst** laat de Belgische *Amélie Nothomb* in een aangrijpende en gewaagde monoloog Jezus vertellen over de laatste uren van zijn leven, zijn grote liefdes en zijn meer dan menselijke gevoelens. Aan het kruis ziet hij zijn fouten in en herschrijft hij terloops de geschiedenis zoals we die kennen. Amélie Nothomb zet de laatste momenten van Jezus naar haar hand: “Dit is mijn persoonlijke Jezus, en ik kon het schrijven ervan niet langer uitstellen”, staat op de achterflap.

- In **De vreemdelinge** schrijft *Claudia Durastanti* over het opgroeien met dove ouders, over haar eenzaamheid en haar zoektocht naar de gevolgen van klasse, seksualiteit, geestelijke gezondheid en kunst op haar bestaan. Ze keert terug naar de euforische jaren zestig waarin haar dove ouders elkaar ontmoetten en gaat in op haar haast dystopische bestaan in het Londen van na de brexit. Het is een combinatie van autobiografie, reisverhaal, lyrische essayistiek en fictie. Ze schreef eerder al drie romans, om eerst goede literatuur te leren schrijven voordat ze aan haar eigen verhaal begon.

Interview met de Amerikaans-Italiaanse

schrijfster: <https://www.trouw.nl/cultuur-media/dit-boek-bestaat-uit-opluchting~b85905e2/>

- **Overstag** van de Amerikaanse schrijfster *Amity Gaige* is een ‘scheeps- en huwelijksdrama’ ineen. Juliet heeft moeite het ouderschap te combineren met het voltooien van haar proefschrift. Haar echtgenoot Michael kondigt aan dat hij zijn baan gaat opzeggen en een zeilboot wil kopen om de wereld mee rond te varen. Hoewel ze nauwelijks ervaring hebben met zeilen, vertrekken ze met hun twee kinderen naar Panama. Daar ligt de Juliet, zoals Michael de boot gedoopt heeft, op hen te wachten. De reis begint fantastisch: het huwelijk van Michael en Juliet krijgt een boost en ook de kinderen zijn overdonderd door het avontuur en de schoonheid van de natuur. Maar de zee en het dicht op elkaar leven zorgen ook voor problemen in het gezin, die door Juliet vanuit een inloopkast en door Michael in zijn scheepslogboek worden verteld, “een fijne balans tussen de werkelijkheid en het metaforische”.

- In **Kindertrein** vertelt *Riikka Pulkkinen* een “universeel en indringend gezinsdrama”. Omdat de kerstdagen zich aandienen houden Frederika en Henrik hun scheiding nog even voor zich. In januari worden ze geconfronteerd met pijnlijke taken. Ze moeten elk object in het huis classificeren als “van jou’ of “van mij’. Een ingewikkelde grafiek bepaalt wie, wanneer het recht heeft om tijd door te brengen met hun dochter. In de lente verhuist Frederika naar een eigen appartement en probeert ze zichzelf opnieuw uit te vinden. Terwijl ze soms het gevoel heeft dat ze haar verstand verliest, analyseert ze meedogenloos haar situatie. Ze vraagt zich af of een normaal gezinsleven of totale overgave in de liefde voor haar wel mogelijk is.

- Nooit heeft ze spijt gehad van haar huwelijk met Bill, althans, dat beweert Hillary Clinton zelf. Maar wat was er gebeurd als ze nee had gezegd tegen die man met zijn onweerstaanbare glimlach en zijn ‘warme, hese, zuidelijke stem’? Die gedachte inspireerde de Amerikaanse *Curtis Sittenfeld*, die eerder al een roman over Laura Bush schreef (*De echtgenote*), tot deze *what if*-roman, **Rodham**, over Hillary Rodham. Geen biografie, geen historisch verhaal, maar fictie. Over Hillary die niet trouwt, geen kinderen krijgt en op televisie toekijkt hoe Bill met een huilend, dociel vrouwtje aan zijn zijde verantwoording aan de natie moet afleggen over zijn ontrouw.

—Andere kort aangestipte titels:

- **Een rooie aan de kant van de weg** is de 23e roman van de Amerikaanse *Anne Tyler*, en gaat over een bedrieglijk

gewone man, die na een paar gebeurtenissen zijn eigen leven en relaties met anderen opnieuw gaan bezien

- **De dag dat ik mijn naam veranderde** van *Bibi Dumon Tak* is een autobiografische roman, waarin ze schrijft over het sterven van haar zus, het verlies van haar vader, de onmogelijkheid om te rouwen en de last van een naam.

- In **Bermdans in bruidsjurk** onderzoekt *Sarah Venema* de tocht van twee liftende vrouwen, tevens vredesboodschapper-annex kunstperformance, waarbij een van hen verdwijnt, verkracht wordt en vermoord. Wat maakten de vrouwen mee voordat het misging? Kan een vrouw vandaag de dag de wereld rondreizen, liftend, alleen of in een bruidsjurk?

Non-fictie

- *Madeleine Albright* was van 1997 tot 2001 als eerste vrouw minister van Buitenlandse Zaken in de regering van Bill Clinton. Daarnaast was ze lid van de Nationale Veiligheidsraad en ambassadeur voor de VS bij de Verenigde Naties. Ze heeft de geopolitiek en haar eigen levensverhaal door elkaar geschreven. **De hel en andere bestemmingen** zijn haar memoires waarbij ze de geopolitiek en haar eigen verhaal door elkaar weeft. En ze kan goed schrijven.

- **Vergeten goud'** van *Marian Rijk* vertelt het verhaal van de Rotterdamse Rie Mastenbroek die 17 jaar oud was toen ze onder het toezicht van de nazi's tijdens de Olympische Spelen van 1936 in Berlijn op drie zilvermedailles goud haalde en op één zilver. Marian Rijk beschrijft de opkomst, het succes en de stagnatie van supertalent Rie Mastenbroek, een meisje uit een arbeidersfamilie dat allerm minst voorbestemd leek voor een leven als topsporter. Al in 1937 beëindigt ze abrupt haar loopbaan, en voor velen bleef ze het meisje dat voor Hitler had gezwommen. Pas tegen het einde van Rie Mastenbroeks leven raakt Nederland doordrongen van de geweldige prestatie die zij leverde in 1936 tijdens de Olympische Spelen. Een erkenning waarnaar ze een leven lang had gehunkerd. Achter haar prestaties ging de nodige tragiek schuil.

Poëzie

- **Het stad in mij** is het overzicht van twee jaar Antwerps stadsdichterschap van *Maud Vanhauwaert*. Het is een 300 pagina's dikke band vol poëzie, foto's en prozateksten die samen een beeld geven van twee jaar Antwerpse en ook Vlaamse geschiedenis. Maud Vanhauwaert schreef gedichten op muren, stellingen en pijlers, ze ontwierp een poëtisch hinkelspel en een hedendaagse levensgrote variant op het spel *Wie is het?* Ik lees er alleen maar enthousiaste kritieken over, "een feest van een boek."

- In haar nieuwe bundel **Berichten van het front** gaat *Anna Enquist* verder met waar ze was gebleven met het rouwproces rond haar door een aanrijding overleden dochter. Ze maakt haar rouw en gemis voelbaar. Want, nee, het gemis gaat niet weg en wordt niet ook minder. Nog altijd woedt er een gevecht met woede, wanhoop, verdriet, gemis, berusting. In vier keer tien gedichten wordt het ontbrekende kind gezocht in de onderwereld, de witte koude van het hooggebergte, de omringende natuur en de jacht van het spel. Het is a.h.w. een Demeter-cyclus die de radeloosheid laat zien van deze godin van de landbouw/moeder aarde als zij denkt dat haar dochter Persephone dood is.

Verhalen

- Voor **De zeemantel en andere verhalen** heeft *Nayrouz Qarmout* zich laten inspireren door haar eigen ervaringen als opgroeiend meisje in een Syrisch vluchtelingenkamp en als jonge vrouw in 'de grootste gevangenis ter wereld', Gaza. Met haar verhalen laat zij zien wat het betekent om Palestijn te zijn. Ze schrijft over de dagelijkse strijd van dakloze weeskinderen om te overleven tussen de brokstukken van een gebombardeerde stad en de culturele spanningen tussen verschillende generaties vluchtelingen in Gaza, waarmee ze een intieme inkijk biedt in een van de meest veelbesproken en tegelijkertijd meest onbegrepen steden in het Midden-Oosten. Ze geeft ze een lokaal perspectief op een globaal verhaal: de zoektocht naar de eigen wortels, naar een thuis.

- **Maak er een feest van** is de debuut-verhalenbundel van de Ierse *Nicole Flattery*. Het boek wordt bejubeld vanwege de "zinderende en hilarische verhalen over jonge vrouwen die worstelen met hun plaats in de wereld. Een wereld waarin ze op het werk van elkaar vervreemden, zich in overvolle ruimtes geïsoleerd voelen en waarin degenen mét een relatie nog het meest eenzaam zijn van allemaal. Ze verlangen vurig naar liefde en afleiding, terwijl ze zich zowel bedreigd als achtervolgd voelen. Maar de vrouwen zijn te brutaal, te eerlijk en te grappig om bij de pakken neer te zitten. Het zijn verhalen met donkere, spottende humor van een immens talentvolle nieuwe schrijfster."

Thrillers

- In 2019 verscheen het thrillerdebuut van de Vlaamse schrijfster *Tine Bergen*, *Vissen praten niet*. Het boek trok de aandacht door de bijzondere en subtiele en indringende wijze waarop het verhaal verteld werd. Nu is er **Zullen we het liefde noemen**, een "Originele en indringende psychologische thriller van buitengewoon hoog niveau". Esther houdt van

haar man Stef en van haar kinderen, uiteraard. Ze houdt van haar vader, al zou ze dat soms liever niet willen. Want houdt haar vader wel van haar? En hoeveel houdt Esther van die andere man, Jack? Wanneer haar achtjarige zoon Linus de overbuurman doodrijdt, wijst alles eerst op een ongeluk. Dat gelooft Esther toch. Maar is dat wel zo? Want die overbuurman is ook wel de leerkracht die Linus vorig schooljaar het leven heel erg zuur maakte. De inspecteur die op de zaak wordt gezet doet zijn werk grondig, dus rest Esther geen andere keuze dan dit zelf ook te doen. Al moet ze daarvoor haar eigen leven wel heel scherp onder de loep nemen. Van hoeveel mensen kun je tegelijkertijd houden? En hoeveel doe je voor de mensen die je graag ziet?

Activiteiten en boeken-nieuws in Utrecht en daarbuiten:

- Maandagavond 29 juni (je kunt hem nog een week in juli na-kijken) zendt NPO2 ***Ze noemen me baboe*** uit, een documentaire van *Sandra Beerends* over 'vergeten wondervrouwen'. Op de vlucht voor een gedwongen huwelijk vindt de Javaanse Alima in de jaren veertig werk als baboe/kindermeisje bij een Nederlandse familie in Indonesië. De filmmaakster: " Deze vrouwen vormden een brug tussen twee culturen, maar in geschiedenisboeken gaat het altijd over mannen en hun beslissingen." De roman *Lichter dan ik* van Dido Michielsen vertelt ook een verhaal over een jonge vrouw die in de kolonie gaat werken, omdat zij niet wil worden uitgehuwelijkt.

Meer info: <https://www.vprogids.nl/2020/26/inhoud/artikelen/p16-Vergeten-wondervrouwen.html>

- Vanaf 4 juli is in museum Belvédère de tentoonstelling ***Contre l'Oubli (tegen het vergeten)*** te zien, een tweeluik waarin o.a. aandacht wordt geschonken aan het werk van de Duits-joodse kunstenares ***Edith Auerbach (1899-1994)***. Ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding wilde de directeur van het museum een tentoonstelling organiseren over een onbekende Joodse kunstenaar. Hij had twee dozen met tekeningen van haar gekregen via een Nederlandse verzamelaar. Die had ze gekocht van een Nederlandse kunsthandelaar die al die tekeningen en schilderijen op een Parijse vlooiemarkt had aangetroffen. Aan Pauline Broekema werd gevraagd of ze het een en ander over haar wilde uitzoeken en een hoofdstuk in de catalogus wilde schrijven, en aldus geschiedde. In haar werk laat *Edith Auerbach* veel belangstelling zien voor mensen om haar heen: portretten, vaak getekend. Vlak voor de Duitse inval in Frankrijk werd zij geïnterneerd in het kamp Gurs bij de Pyreneeën. Zij wist na veel ontberingen te ontkomen en dook daarna onder. Ze overleefde de oorlog en legde onmiddellijk na de bevrijding de verschrikkingen van de holocaust vast in een reeks aangrijpende schilderijen, die *Contre l'Oubli* noemde. In de tentoonstelling zijn verschillende werken uit deze serie te zien, naast honderdvijftig portrettekeningen uit de jaren twintig en dertig.

Pauline Broekema vond veel meer 'materiaal' dan paste in een catalogushoofdstuk en schreef er *Tekenaars van Montparnasse over, het eigenninnige kunstenaarsleven van Edith Auerbach*. Janny Wildemast heeft er al een recensie over geschreven voor de bibliotheek

Meer info: https://www.museumbelvedere.nl/nu_te_zien/verwacht/

Artikel in Trouw: <https://www.trouw.nl/cultuur-media/edith-auerbach-was-onuitstaanbaar-en-ontroerend~ba845571/>

Recensie: <https://vrouwenbibliotheek.nl/2020/06/28/tekenares-van-montparnasse-door-pauline-broekema/>

- De overzichtstentoonstelling over het werk van fotografe ***Bertien van Manen (1942)*** loopt al (deels aangepast) sinds februari jl. ***Beyond the image*** is nog t/m 4 oktober te zien in Het Stedelijk museum van Amsterdam. Bertien van Manens werk komt voort uit de klassieke (sociale) fotoreportage in sober zwartwit, maar gaandeweg ontwikkelde ze een persoonlijke, lyrische vorm van kleurenfotografie waarin de zeer persoonlijke relatie met haar onderwerpen zichtbaar is. De rode draad van de tentoonstelling wordt gevormd door de verschillende series die ze sinds de jaren zeventig maakte, van haar autobiografische werk, o.a de bekende over gastarbeidersvrouwen (*Vrouwen te gast* -staat in de bieb) en nonnen in de jaren tachtig. Iedere serie wordt, in nauwe samenspraak met de fotografe zelf, gecombineerd met het werk van een andere fotograaf, veertien in totaal

Meer info: <https://www.stedelijk.nl/nl/tentoonstellingen/beyond-image>

- T/m 30 augustus zijn in het Eye Filmmuseum in Amsterdam tijdens een tentoonstelling over het werk van ***Chantal Akerman*** acht filminstallaties te zien. *Chantal Akerman* heeft als een van de eerste filmregisseurs de overstap gemaakt naar de beeldende kunst. Ze is beroemd geworden als feministische avant-gardefilmmaker in de jaren zeventig, en ontdekte halverwege de jaren negentig de mogelijkheden van de tentoonstellingsruimte.

Meer info: <https://www.eyefilm.nl/tentoonstelling/chantal-akerman>

Bibliotheeknieuws:

- Deze maand zal de bibliotheek weer gewoon open zijn op de aangegeven tijden. Iedereen is van harte welkom om boeken te lenen en terug te brengen.

- In september gaat de **leesgroep** aan een nieuw seizoen beginnen. We lezen en bespreken op 8 vrijdagmiddagen romans of verhalen van Nederlandse en buitenlandse schrijfsters. Dit jaar zullen dat waarschijnlijk romans zijn van de afgelopen 2-3 jaar. Het programma en de data zijn binnenkort bekend (zie www.vrouwenbibliotheek.nl).

Gezien de beperkte ruimte in de bibliotheek zelf worden de middagen tijdelijk elders gehouden, op de werkplek van een van de deelnemers.

De beperkte ruimte maakt het op dit moment ook lastig om ruimte te bieden aan een eventuele nieuwe leesgroep. Mocht dit veranderen, dan zal ik erover berichten.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Actrice van Anne Enright, *Brieven in de nacht* van Hoda Bakarat, *Smeekbede* van Lianne Damen, *De wereld die we kenden* van Alice Hoffman, *Tekenares van Montparnasse* van Pauline Broekema, *Wij zijn de wrekers over dit alles* van Conny Braam, *Ik nog wel van jou* van Elke Geurts

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2020/06/07/kudos-door-rachel-cusk/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2020/06/24/viktor-door-judith-fanto/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2020/06/26/alles-wat-ik-niet-kan-zeggen-door-emilie-pine/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2020/06/28/tekenares-van-montparnasse-door-pauline-broekema/>

De leenbijdrage voor 2020 is opnieuw vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn.

Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van *Stichting Es Scent ovv naam en 'leenbijdrage 2020'*. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

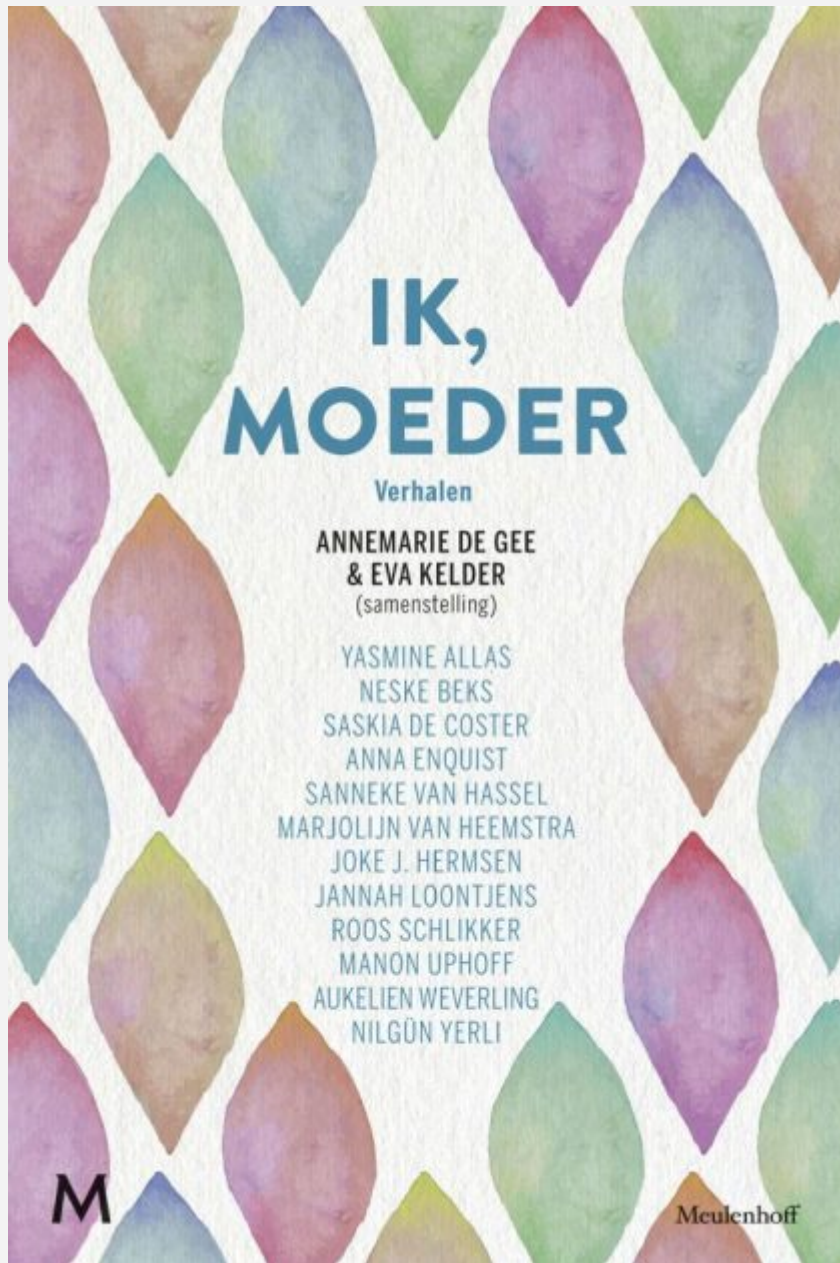
Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Marjolein Datema

Utrecht, 29 juni 2020

'IK, MOEDER' samengesteld door Annemarie de Gee en Eva Kelder

Verhalen door meerdere schrijfsters

De moeder, de vrouw is het thema van de boekenweek 2019 en daarmee begon veel gedoe. Zowel het traditionele boekenweekgeschenk als het essay zijn door een man geschreven en dat kwam vreemd over. Annemarie de Gee en Eva Kelder, beiden journaliste, schrijfster én moeder, hebben het heft in eigen hand genomen en verschillende collega's gevraagd een verhaal te maken over het boekenweekthema. En dan liefst niet met 'de moeder en vrouw' als een plat personage met alleen een moederrol, maar haar beschrijven als een romanfiguur, met gelaagdheid en menselijkheid. Er zijn dertien verhalen uit voortgekomen, aangevuld met een gedicht van Anna Enquist uit 2004. Ik was benieuwd of het is gelukt. Is 'de moeder, de vrouw' als een levend karakter naar voren gekomen?

Een paar verhalen vond ik geweldig. Als eerste het verhaal over het leven van Hawo, die ergens in het Midden-Oosten is opgegroeid, daar jong een kind kreeg, bij haar brute man is weggelopen en nu bij haar inmiddels volwassen geworden dochter en haar man inwoont. Haar uitspraak "*Ik had mijn eigen rivaal gebaard*" is het startschot voor een begrijpelijk, maar wonderbaarlijk verhaal. Ook de liefde voor een oma die weggegeven was op jonge leeftijd, zodat ze nog kon overleven, en alle gevolgen daarvan, was een verhaal met boeiende wendingen en fijne beschrijvingen waar ik me graag in mee liet slepen.

Anders was het bij de Nederlandse schrijfsters. Wonen die allemaal in die Amsterdamse grachtengordel? En is het modieus om je prima burgerleven zo ver uit te kluiven tot je eindelijk iets depressiefs kan beschrijven? "*Sinds Zara er is, is er minder van mezelf over. Liv had daarvoor al twintig procent ingepikt*". Verhalen over bevallingen met zoveel mogelijk ingewikkelde details (eerste verhaal) of de uitgebreid beschreven leegte van een schrijvende moeder die niet meer aan schrijven toekomt, lijken uit dezelfde demografische hoek te komen en kennen amper plezier. Maakt dat een '*De moeder, de vrouw*' tot een gelaagde personage? Ik weet het niet. Hun houding steekt af tegen het natuurlijke verloop van andere vertellingen.

Pas tegen het einde viel me op dat alle vertellingen heerlijk bij elkaar zijn gezet, zodat het boek uiteindelijk geeft waar het om te doen was: een compleet beeld over vrouwen en hun moederschap. Er komt wel degelijk meer gelaagdheid in hun rollen en meer reliëf in die personages, waar mannen maar niet normaal over lijken te kunnen schrijven. Er ontstaat meer menselijkheid en daardoor bij mij meer rust. Soms was het leuk om te lezen, soms informatief. Bij elkaar is het een fijn

initiatief om het thema van deze boekenweek op deze manier recht te trekken.

Uitgeverij Meulenhoff, 2019

Pagina's 199, plus de achtergronden van de schrijfsters

Schrijfsters Annemarie de Gee, Eva Kelder, Yasmine Allas, Neske Beks, Saskia Koster, Anna Enquist, Sanneke van Hassel, Marjolijn van Heemstra, Joke J. Hermsen, Jannah Loontjens, Roos Schlikker, Aukelien Weverling, Nilgün Yerli

ISBN 978 9029 093 248

Recensie door Linda Lankreijer, maart 2019

Januari (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Een bescheiden nieuwsbrief op deze oudjaarsdag, maar weer een goede gelegenheid om alle vrijwillig(st)ers en andere betrokkenen bij de vrouwenbibliotheek van harte te bedanken voor hun inzet en bijdrage gedurende het afgelopen jaar. Het is om allerlei redenen een relatief rustig jaar geweest, met weinig extra activiteiten. De leesgroep, de poëziegroep, de recensies en het lenen hebben wel onverminderd op enthousiaste belangstelling kunnen rekenen.

Jonna, het wordt bijna een traditie, graag wil ik jou als eerste bedanken. Ik ben nog steeds heel blij met jouw werk en jou als steun en toeverlaat: het werk aan de website, het uitzoeken van privacyregels, het samen met Rianne dragen van de poëziegroep e.d.!

Recensies van kortgeleden verschenen boeken maken (gelukkig) nog steeds een belangrijk deel van de website uit. Ook dit jaar hebben een flink aantal recensenten hieraan bijgedragen. Sommigen doen het al jaren, anderen zijn net begonnen, sommigen schrijven er een per maand, anderen een per jaar. Dankzij jullie krijgen de boeken aandacht, kunnen belangstellenden kijken of een titel hen aanspreekt en is de bibliotheek blij met de recensie-exemplaren van talrijke uitgeverijen. Dit jaar is er iemand bijgekomen die graag poëzie leest en erover schrijft. Dat was tot nu toe een onderbelicht onderwerp, maar heeft al gezorgd voor een paar erg mooie poëziebesprekingen. Bijzonder dit jaar was dat een deel van de recensies terecht is gekomen in de 'zelfgemaakte scheurkalender' van 2018. Dus dank je wel Anneke, Bianca, Elsje, Fieke, Hannah, Ine, Jonna, Kimberly, Kyra, Lia, Litania, Mary, Maud, Olaf, Pien en Rowen!

Aan iedereen, lezer, leenster/leener, vrijwillig(st)er, belangstellende een mooi en inspirerend nieuw (boeken)jaar gewenst.

Een paar 'nieuws'berichten van de afgelopen maand:

- Tijdens het IDFA was de documentaire **Jane** te zien, over chimpansee-biologe Jane Goodall. Het is een intieme documentaire over haar (levenswerk) en bestaat grotendeels uit verloren gewaand beeldmateriaal.
- Begin oktober ontving **Anne Proulx** de prestigieuze *Lifetime Achievement Award* van de American Book Foundation. "Het

oeuvre van Annie Proulx is uniek, van groot belang en alom geliefd”, zei David Steinberger, bestuursvoorzitter van de National Book Foundation. In maart verscheen haar nieuwe roman **Schors huden** (moet nog gerecenseerd worden, zit in de ‘doos’) en werd ook in Nederland lovend ontvangen.

– De Amerikaanse schrijfster **Sue Grafton** (77) is overleden. Ze is bekend van de alfabetreeks: een reeks detectiveromans rond de vrouwelijke speurder Kinsey Millhone. In de bibliotheek staan 16 delen van haar hand en te oordelen naar hoe vaak ze zijn geleend, was men erg enthousiast over haar.

– In de Trouw van 23 december stond een dubbelinterview en gesprek met de van oorsprong Egyptische feministe **Nahed Selim** die veel kritiek had/heeft op de Islam en met de van oorsprong atheïstische cultuurhistorica **Amanda Kluveld**. Zij hebben zich beiden tot het strenge christendom bekeerd (streng katholiek resp. reformatorisch), en voor de duidelijkheid: los van elkaar. Voor beiden een opmerkelijke ontwikkeling die ze proberen uit te leggen.

– Op het online literatuurmuseum is een verhaal verschenen over **Anna Enquist**, een verhaal over de verwantschap tussen taal en muziek en de discipline die musiceren en schrijven vergt. De taal van muziek klinkt bij haar door in alle genres die ze beoefent.

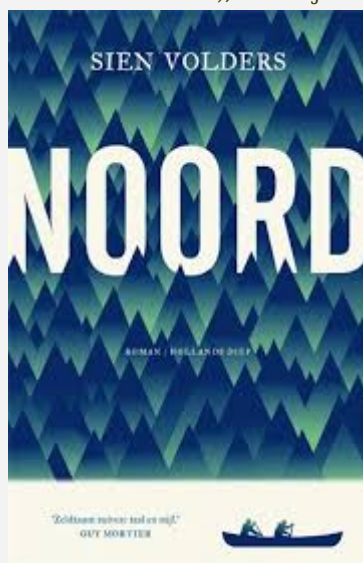
Te zien op: <http://literatuurmuseum.nl/verhalen/anna-enquist/geen-uiteenscheuren-zo-wreed>

Een themakatern van Letter en Geest in Trouw in november ging over de Nederlandse slavernijgeschiedenis en het nationaal museum dat Amsterdam graag zou willen. Welke verhalen zouden daar verteld kunnen worden? Ik had voor de januariëbrief meer over ‘Slavernij in de letteren’ aangekondigd. Dat wordt helaas februari.

Onlangs uitgebrachte titels

– **De verloren familie** van Jenna Blum is een indrukwekkend verhaal over de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voor een overlever. Het boek bestaat uit drie delen. In elk deel wordt verteld vanuit het perspectief van één van de drie gezinsleden.

– **Kom vrouwen, aangepakt!** is een biografie over de West-Friese ambitieuze arbeidster Trien de Haan-Zwagerman (1891-1986), die al ver in de dertig is als zij besluit haar leven helemaal om te gooien en zich stort in politiek en vrouwenrechten. Het is het bijzondere levensverhaal van een gewone vrouw, waarin bijna een eeuw vaderlandse geschiedenis besloten ligt. Van armoede en klassenstrijd, van onderdrukking en oorlog (ze zat in Ravensbrück), van vrijheid en wederopbouw.

– **Noord** is de debuutroman van de Vlaamse Sien Volders en gaat over Sarah, een jonge zilversmid die vanuit Vancouver naar het uiterste noorden van Canada trekt om daar een levensbepalend besluit te nemen, verblijvend in een geïsoleerde gemeenschap.

Geïnspireerd op de geschiedenis van de Tr’ondëk Hwëch’ in indianen.

– **De twaalfjarige bruiloft en andere verhalen** van Maeve Brennan zijn een serie korte (door de VPRO schitterend genoemde) verhalen over de eenzame mevrouw Bagot die hunkert naar aandacht van echtgenoot Martin.

– **Familiestukken** is een selectie (ongedateerde) verhalen van Alice Munro. Ze gaan over moeders en echtgenotes die ergens —voor zichzelf niet heel duidelijk— naar een ander leven verlangen, als actrice, schrijfster, violiste, maar dat verlangen nooit hardop formuleren.

- **Ook getest op vrouwen** van Marek Glezerman wordt aangekondigd met: Wist je dat vrouwen zestig procent meer kans hebben op bijwerkingen van geneesmiddelen dan mannen? Eeuwenlang zijn artsen ervan uitgegaan dat vrouwen een 'light'-versie van het mannenlichaam zijn en dat je dus prima de geneesmiddelen en behandelmethodes die in hoofdzaak voor mannen worden ontwikkeld op vrouwen kunt toepassen. Pas de laatste twintig jaar groeit het besef dat dit allerm minst het geval is, en zelfs gevaarlijk kan zijn. Naar een genderrevolutie in de geneeskunde?

Een aantal heruitgaves de afgelopen tijd:

- **Joke Smit. Biografie van een feministe** van Marja Vuijsje: in 1967 werd haar artikel *Het onbehagen bij de vrouw'*, waarin ze ook haar eigen ervaringen als vrouw en als werkende moeder beschreef, het startschot voor de Tweede Feministische Golf in Nederland en richtte Joke Smit de actiegroep Man Vrouw Maatschappij op.

- **Rolien en Ralien** is een 2e heruitgave van Josepha Mendels na *Je wist het toch* en de biografie van Sylvia Heimans over haar. Als Josepha Mendels in december 1942 de vlucht uit bezet Frankrijk over de Pyreneeën begint, zit het manuscript van *Rolien en Ralien* in haar rugzak. Maar haar gids laat haar halverwege in de steek en neemt haar bagage mee.

- **De tuinen van Bomarzo** van Hella Haasse, oorspronkelijk verschenen in 1968, gaat over het 16e eeuwse park in de buurt van Rome met allerlei 'wanstaltige' beelden. Wie heeft ze daar neergezet en waarom? Daar gaat Hella Haasse naar op zoek.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

- Op 7 januari is de feestelijke bundelpresentatie van Hanneke van Eijkens tweede bundel **Kozijnen van krijt** in houtzaagmolen De Ster in Utrecht. Met optredens van o.a. Nadine Ancher en Esther Jansma.

Meer info: <http://www.literaireladder.nl/evenement/bundelpresentatie-hanneke-eijken/>

- Op 11 januari organiseert Het Literatuurhuis een **winterse editie van de Nacht van de Poëzie**, met de genomineerden voor de VSB Poëzieprijs, die op 25 januari in Den Haag zal worden bekend gemaakt en uitgereikt aan de beste Nederlandstalige dichtbundel van 2017. Dichter des Vaderlands Ester Naomi Perquin is een van de nachtpresentatoren en zal o.a. verwelkomen Marije Langelaar met **Vonkt**, Mieke van Zonneveld met **Leger** en Charlotte

van den Broeck met **Nachtroer**. Ook zal optreden het muzikale cabaretduo *Yentl en de Boer*. Over **Vonkt** en **Nachtroer** staan mooie recensies op onze website.

Meer info: <http://www.hetliteratuurhuis.nl/agenda/959/>

- Op 20 januari wordt in Arnhem een symposium gehouden over **Zwangerschap na seksueel misbruik**. Er zal op zoek gegaan worden naar manieren waarop de hulpverlening vrouwen met een verleden van seksueel misbruik die zwanger zijn of willen worden, kan ondersteunen en optimaal voorbereiden. Een verkenning van de problemen, triggers én oplossingen rondom zwangerschap na seksueel misbruik.

Maar info: <http://symposium.hulpverleningnaseksueelmisbruik.nl>

- In het Noord-Veluws Museum in Nunspeet is de tentoonstelling te zien "**Uit de kunst! Kunstenaressen op de noordelijke Veluwe 1880-1950**". Er wordt stilgestaan bij

vrouwelijke kunstenaars, die vaak ten onrechte in de vergetelheid raakten of in de schaduw bleven van 'de grote meesters', o.a. Sientje Mesdag-van Houten, Blanche Douglas Hamilton, Marie Wandscheer, Suze Robertson en Jo Koster.

Op 24 januari zal kunsthistorica *Karin Haanappel* een lezing houden over vrouwelijke kunstenaars binnen kunstenaarskolonies. In het verlengde van de tentoonstelling belicht ze de werken en levens van een aantal vrouwen nader.

Meer

info:https://www.museumkaart.nl/SchatkamerDetail.aspx?id=17417&utm_source=emark&utm_medium=email&utm_campaign=campaign-mag-jan-2018-ontdekken&emarkconv=1003F182F1330F15549392F240610F373989738F4475997

Bibliotheek-nieuws

- De ***zelfgemaakte scheurkalender*** van Sanne Bloem wordt verkocht, ook in onze bibliotheek, voor € 15,- of € 20,-! We hebben er nog een paar.

Op de website <http://zelfgemaaktescheurkalender.nl> vind je allerlei informatie over het maakproces, de bijdragen, verkooppunten etc. Sanne heeft zes van onze 'enorm rijke verzameling recensies' in de scheurkalender opgenomen: *Fuzzie* van Hanna Bervoets (door Hannah Kuipers), *Hier zijn is heerlijk* van Marie Darrieussecq (door Lia Martinali), *Een klein leven* van Hanya Yanagihara door (Kimberly M), *Lila* van Marilynne Robertson (door Litanía de Graaf), de biografie *Andreas Burnier. Metselaar van de wereld* van Elisabeth Lockhorn (door Pien van Leeuwen) en *Briefroman* van Juli Zeh (door Ine van Emmerik). We hadden nog meer recensies klaar liggen, die staan in de wacht voor de volgende keer.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Negroland van Margo Jefferson, *Vrouwen & seks* van Maartje Laterveer, *Zien horen zwijgen* van Sabine van den Berg, *Reddende engel* van Renate Dorrestein, *Krimp* van Justine le Clercq en *Kerstdagen* van Jeanette Winterson.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/12/02/de-tere-bloemen-van-het-verstand-door-myrtle-leffring/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/12/08/de-boom-valt-op-mij-door-ilse-starkenburg/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/12/13/draad-door-julia-blackburn/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/12/15/mannen-leggen-me-altijd-alles-uit-door-rebecca-solnit/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/12/19/de-vlammende-wereld-siri-hustvedt/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/12/22/charlotte-salomon-berlijn-als-inspiratie-door-katja-reichenfeld/>

De leenbijdrage voor 2018 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbepaald boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v. naam en '*leenbijdrage 2018*'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd.

Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 31 december 2017

Februari (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

✘ Half december werd bekend gemaakt dat de P.C.Hooftprijs voor Letterkunde uitgereikt zal worden aan de Surinaams-Nederlandse schrijfster **Astrid Roemer**. De oevreprijs, dit jaar voor verhalend proza, was een verrassing, zeker ook voor Astrid Roemer zelf. Ze had zich al een aantal jaar via via teruggetrokken in een klooster. En tekenend: er was op het moment van bekendmaking geen enkel boek van haar verkrijgbaar. Volgens het juryrapport leiden de romans van Astrid Roemer tot 'complexe literaire verbeeldingen van de geschiedenis van Suriname' en 'gaan politiek engagement en literair experiment bij haar hand in hand'. Wij hebben veel van haar in de bibliotheek staan.

In 1970 debuteerde Astrid Roemer onder het pseudoniem Zamani echter met een dichtbundel '*Sasa Mijn actuele zijn*'. Ze heeft meer dichtbundels geschreven, waaronder het laatste wat ze publiceerde in 2012 '*Afnemend. 21 liefdesgedichten*'. Haar romans herbergen verschillende thema's en vele ervan zijn bekend geworden. '*Neem mij terug Suriname*' was haar eerste roman die vertelde over de ontheemding van een Surinamer in Nederland en zijn terugverlangen. In '*Over de gekte van een vrouw*' (1982) brengt ze de identiteit en onderdrukking van de vrouw naar voren. De trilogie (later als Roemer's drieling uitgegeven) '*Gewaagd leven*' (1996), '*Lijken op liefde*' (1997) en '*Was getekend*' (1999) was haar meest ambitieuze schrijfproject. Ze schetst erin Suriname en de Surinamers in het laatste deel van de 20e eeuw, met veel aandacht voor de militaire coupe in 1980 en wat die voor het land betekend heeft. Ook het trauma van de dekolonisatie en de moeizame verhouding met Nederland komen aan de orde.

Daarnaast schreef ze een aantal toneelstukken, waarin ze de vrouw als individu en relationeel wezen vanuit allerlei invalshoeken benadert. Elf jaar geleden verscheen haar autobiografie '*Zolang ik leef ben ik niet dood*'. Die kreeg weinig aandacht.

Een van de meest kenmerkende uitspraken die ik van haar tegen ben gekomen is: "Met Suriname ben ik getrouwd, Nederland is mijn minnaar, met Afrika heb ik een homofiele relatie en met elk ander land ben ik geneigd slippertjes te maken.

Activiteiten rondom Astrid Roemer

✘ In de Centrale Bibliotheek in Den Haag is een tentoonstelling te zien, '*Roemers Drieling*', genoemd naar de trilogie van Astrid Roemer. Zij schreef een literaire verbeelding van een tribunaal dat nooit heeft plaats gevonden: de berechting van de daders van de Decembermoorden. De tentoonstelling, die nog t/m 8 februari duurt, is een eerbetoon aan de schrijfster. Een aantal kunstenaars waaronder Marlene Dumas, Esiri Erheriene, Iris Kensmil, Urok Shirhan en Wendela de Vries hebben zich laten inspireren door de trilogie.

- Op donderdag 11 februari wordt in de Haarlemse Pletterij de documentairefilm '*De wereld heeft gezicht verloren*' vertoond, waarmee regisseur Cindy Kerseborn haar trilogie over Nederlandse schrijvers uit de West afsluit. Astrid Roemer leek al een decennium van de aardbodem verdwenen, maar Cindy Kerseborn ging op zoek en vond haar. Het is de eerste vertoning sinds de première voor genodigden op 7 december jl. Franc Knipscheer geeft vooraf een inleiding en na afloop is er gelegenheid tot napraten met de regisseuse.

Aankondiging van de film en de zoektocht naar Astrid Roemer: <https://www.youtube.com/watch?v=gnF34mu4Pf4>

Mooi interview uit 1985 in Vrij

Nederland: <https://www.vn.nl/astrid-roemer-mijn-relatie-met-het-woord-is-intensiever-dan-een-liefdesrelatie/>

✘ De jaarlijkse **Poëziweek** is afgelopen woensdagavond begonnen met de uitreiking van de VSB-poëzieprijs. Helaas heeft de enige genomineerde vrouw, *Maud Vanhauwaert*, niet gewonnen, maar we hebben wel een mooie recensie van haar bundel '*Wij zijn evenwijdig*' deze week op onze website geplaatst.

Dit voorjaar trekt Dichter des Vaderlands *Anne Vegter* met **Hallo Gedicht** door het land om lezers vertrouwd te maken met poëzie. Gedichten willen gelezen worden en zij biedt een helpende hand. Dus niet bang zijn voor het niet begrijpen, of vinden dat het 'niks voor mij' is. Binnen een uur kun je ervaren dat je poëzie niet alleen met je verstand, maar met alle zintuigen kunt lezen. Anne Vegter heeft afwisselend een van haar 6 zogenoemde poëziemusketiers bij zich. Samen geven ze een masterclass poëzie lezen, waarin ze aan de hand van eigentijdse gedichten hun verrassende en verhelderende kijk op poëzie delen.

Op maandag 29 februari komt Anne Vegter met "Hallo Gedicht" naar theater Kikker in Utrecht, samen met Maud Vanhauwaert.

Meer info, ook over andere

locaties: <http://www.hetliteratuurhuis.nl/agenda/748/> en <http://www.dichterdesvaderlands.nl/hallogedicht.html>

Op <http://www.poezieweek.com> vind je meer informatie over alle activiteiten in de poëzieweek.

Onlangs uitgebrachte titels:

✘ - **Ivanov** is het nieuwe boek van *Hanna Bervoets*, waarin zij de vraag stelt "wat als we besluiten mensen met apen te kruisen?" Ze gebruikt er het bizarre maar waargebeurde verhaal van de Russische held Ivanov voor in combinatie met de memoires van een jonge homoseksuele student. Deze gaat naar New York voor een seminar journalistiek en ontmoet een virologe die onderzoek doet naar het HIV-virus, dat volgens haar tijdens de experimenten van Ivanov van aap op mens zijn overgegaan. Thema is daarbij ook welke zekerheden en ideologieën liggen ten grondslag aan ons handelen en wat is de invloed van cultuur op onze moraal. Het klinkt veelbelovend.

- **Hoor de stad** is de nieuwe dichtbundel die *Anna Enquist* heeft uitgegeven in haar laatste maanden als stadsdichter van Amsterdam. De gedichten zijn een weergave van hoe zij zich tot de stad is gaan verhouden in de afgelopen twee jaar. Ze was niet echt fan van de stad met de voor haar beladen geschiedenis, maar moest er toch belangrijke gebeurtenissen commentariëren. Ze is zich meer in de stad gaan verdiepen en mede door het enthousiasme van haar kleinzoon is haar blik op Amsterdam veranderd. ✘

✘ - **De man in de gang** van *Marguerite Duras* is voor het eerst in Nederland uitgegeven, in Frankrijk al in 1980. In het verhaal slaat de alwetende verteller de twee hoofdpersonen, een man en een vrouw gade, en identificeert zich afwisselend met een van beide. De gebeurtenissen die zich tussen hen afspelen worden verteld alsof het niet zeker is dat ze gebeurd zijn, maar het zou kunnen. Terwijl daarentegen de (erotische) handelingen aan duidelijkheid weinig te wensen over laten. Het slot zou als een schok komen.

- **Het leven van de elfen** van de in Marokko geboren Françoise *Muriel Barbery* vertelt het verhaal van twee kinderen met buitengewone talenten, een 11-jarig Frans meisje dat sterk verbonden blijkt met de natuur en een even oud Italiaans meisje met grote muzikale gaven. Om het restant betovering in de wereld en het leven te behouden bundelen ze hun gaven en proberen ze het tij te keren. Bij hun zoektocht naar hoop in de wereld ontwikkelt zich een bijzondere vriendschap, met een hommage aan de kracht van de natuur en de kunst. ✘

✘ - In **Toch de vrouw** beschrijft *Melvin Konner* zijn beeld van een omslagpunt in de menselijke geschiedenis: de afname van de invloed van mannen, en hoe de evolutie de relatie tussen vrouwen en mannen beïnvloedt. Hij betoogt dat vrouwen in veel opzichten superieur zijn aan mannen. Hij begint in de biologie en laat aan de hand van sociologisch onderzoek zien dat vrouwen beter in staat zijn om in onze maatschappij het voortouw te nemen. Zou dat een begin kunnen zijn van een evenwichtiger wereld?

- *Marceline Loridan-Ivens* beantwoordt in **En je kwam niet terug** na 70 jaar haar vaders briefje uit Auschwitz. In 1944 werden ze samen gedeporteerd, een paar kilometer van elkaar. Beiden verkeerden in grote onzekerheid hoe het de ander verging. Op een dag slaagde haar vader erin Marceline een briefje te bezorgen met daarop een paar geruststellende woorden, een dierbaar geschenk. Op de eerste en laatste zin na is ze vergeten wat hij schreef. In haar antwoord nu probeert ze de woorden terug te vinden en tot leven te wekken wat uit haar geheugen moest worden gewist. ✘

✘ - Een nieuwe thriller van de Françoise *Fred Vargas*, **Ijsmoord**, inmiddels de 10e over de Parijse commissaris Adamsberg. Deze keer wordt hij ingezet om twee moorden in Parijs op te lossen, maar al snel ontdekt hij een verband met IJsland en vertrekt hij met zijn team naar het hoge Noorden. Terwijl Adamsberg zoekt naar antwoorden, gaan de moorden in de Franse hoofdstad door. Le Figaro vindt haar, die al 30 jaar spannende misdaadromans schrijft, nu in absolute topvorm.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

- T/m 10 april is in de Ketelfactory in Schiedam een tentoonstelling van *Arita Baaijens*, fotografe, schrijfster en ontdekkingsreiziger: **Search for paradise**. Zeven jaar lang zocht zij in het Altai gebergte naar het paradijs dat volgens de overlevering hier te vinden zou zijn. Ze vroeg zich af waarom sommige plekken in de plaatselijke cultuur als heilig worden ervaren en hoe landschap en geest zich in het gebied tot elkaar verhouden. De bezoeker van de tentoonstelling volgt Arita Baaijens op haar tocht te paard door het Altai gebergte. Ook wordt het nieuwe boek gepresenteerd over de reis, 'Zoektocht' ✘

naar het paradijs: een onderzoek naar waarheid en werkelijkheid in het hart van Centraal-Azië'

Meer info: <http://www.deketelfactory.nl/tentoonstelling/nu/>

✘ - Museum De Pont laat t/m 29 mei een heel ander ruig landschap zien, IJsland. In een overzichtstentoonstelling van de Amerikaanse beeldend kunstenares en schrijfster **Roni Horn** wordt duidelijk dat het unieke landschap en het extreem wisselvallige weer van IJsland al jaren een grote bron van inspiratie vormen. Ze kiest verschillende media - beelden, installaties, tekeningen en foto's. In De Pont ligt het accent op werk dat de laatste 10 jaar is ontstaan, zoals monumentale glassculpturen, fotowerken en tekeningen.

Meer info: <http://www.depont.nl/tentoonstellingen/nu-en-later/detail/pers/roni-horn-2/>

- Dit weekend is in Museum de Fundatie en Kasteel het Nijenhuis een dubbeltentoonstelling geopend, **Ans Markus - als ik jou was....** In Zwolle toont deze Nederlandse kunstenaar o.a. de recente schilderijseries *Verborgten verdriet* en *De pijn van oud'*. Beide series onderzoeken schaduwkanten van het leven. Naast een recente reeks jeugdportretten hangt er een ruime selectie van vroeger werk. Heino/Wijhe heeft de primeur van sculpturen die Ans Markus sinds enige jaren maakt, met daarnaast schetsen, tekeningen en kleinere schilderijen. Meer

info: http://www.museumdefundatie.nl/717-Tentoonstelling_Ans_Markus_Als_ik_jou_was.html

✘ - Op 14 februari komt de jonge filosofe **Simone van Saarloos** (ze was afgelopen zomer te gast in Zomergasten) naar Savannah Bay. De avond staat in het teken van haar pamflet *Het monogame drama*. Vanuit een filosofische invalshoek wordt gekeken naar relaties: singles in verbinding, non-monogamie in alle verscheidenheid, en monogamie zelf. Dus iedereen die geïnteresseerd is in een alternatieve kijk op relaties is welkom, vanuit een persoonlijke achtergrond of professioneel. Meer info: http://savannahbay.nl/index.php?agenda_id=281&pageid=7

- Op 19 februari speelt het Nederlandse blokfluitkwintet **Seldom Sene** muziek uit de 16- eeuwse Spaanse paleizen en kathedralen. Het kwintet dat bestaat uit 5 jonge vrouwen gebruikt een verzameling van meer dan 50 verschillende blokfluiten. In de 16e eeuw werden van oorspronkelijk vocale werken vaak zeer virtuoze bewerkingen gemaakt voor instrumentgroepen. *Seldom Sene* zal verschillende sferen laten horen: Spaans vuur, delicate melancholie en melodieuze

muziek. Meer info: https://www.tivolivredenburg.nl/nl/agenda/detail/1818/El_Aire_Se_Serena

- Op 21 februari komt de bekende Spaanse schrijfster **Rosa Montero** naar Het Oba theater (Amsterdam) en wordt dan door Margot Dijkgraaf geïnterviewd over welk beeld schrijvers geven van de tijd waarin wij leven. Onlangs is van haar verschenen *Het absurde idee je nooit meer te zien* waarin ze het verdriet over de dood van haar man koppelt aan het dagboek van Marie Curie. Met muzikale intermezzi. Meer info: <http://www.wereldbibliotheek.nl/>

Bibliotheek-nieuws

- Alvast ter info: op 12 maart doen we weer mee met de vrijwilligersdag "NL doet". We gaan aan de slag met de jaarlijkse boeken-voorjaars-schoonmaak en ons 'leestuintje' buiten. Aansluitend verwelkomen we iedereen die (vrijwillig) bijdraagt aan de activiteiten van de vrouwenbibliotheek voor onderlinge uitwisseling en contact. Ook andere belangstellenden zijn van harte welkom om rond te kijken, boeken te lenen, mee te doen etc.

- Sinds kort hebben we in de bibliotheek een bookcrossing-plank. Hier staan boeken die we bijvoorbeeld dubbel hebben. Ze kunnen meegenomen worden en na lezing weer achter gelaten worden op een andere locatie met ook zo'n bookcrossingplank. *Bookcrossing* is een wereldwijde organisatie, in Nederland heel actief, waar 11 miljoen boeken door het land en de wereld lezen. Meer info over hoe het werkt op onze

website <http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/11/27/officiële-bookcrossing-zone-obczvrouwenbieb/> en <http://www.bookcrossing.com>.

- Het *catalogiseren* op de vrijdag wordt nog steeds vervolgd. Dat betekent dat de bibliotheek voorlopig regelmatig op vrijdagmiddag open zal zijn. Voor de meest recente informatie hierover de kalender op onze

website: <http://vrouwenbibliotheek.nl/kalender/>

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Malva van Hagar Peeters, *Ga heen, zet een wachter* van Harper Lee, *Het verborgen stadspaleis* van Elisabeth de

Waal, *Ica* van Eva Posthuma de Boer, *Verbroken beloftes* van Jenny Offill, *Papieren veulens* van Hanneke van Eijken, *De toegift* van Anne-Gine Goemans, *Hausfrau* van Jill Alexander Essbaum, *Kom hier dat ik u kus* van Griet op de Beeck, en *De drie bruiloften van Manolito* van Almudena Grandes.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2016/01/20/hoe-harder-ik-loop-hoe-kleiner-ik-ben-door-kjersti-annedatter-skomsvold/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2016/01/24/andreas-burnier-metselaar-van-de-wereld-door-elisabeth-lockhorn/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2016/01/26/het-bloed-der-onschuldigen-door-julia-navarro/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2016/01/27/wij-zijn-evenwijdig-door-maud-vanhauwaert/>

De leenbijdrage voor 2016 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en '*leenbijdrage 2016*'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek. Vanaf juli betaal je voor de rest van het jaar € 12,50.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 31 januari 2016

Oktober (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Komende week opent in Den Haag, in het Letterkundig Museum en in de hal van de Koninklijke Bibliotheek, een opmerkelijke dubbeltentoonstelling, ***Omdat ik iets te zeggen had***. Het is een tentoonstelling over 19e eeuwse Nederlandse schrijfsters. In hun tijd waren ze beroemd, maar nu zijn ze grotendeels vergeten. En dat terwijl het bijzondere vrouwen waren en het een grote groep was die actief meedeed in de literatuur. Vaak waren ze niet alleen schrijfster, maar ook journaliste en recensente. Ze waren niet bang om duidelijk te laten horen wat ze van zaken en gebeurtenissen vonden, in Nederland en internationaal. Vrouwenkwesties kregen veel aandacht.

De titel van de tentoonstelling is ontleend aan de memoires *Herinneringen* van de Haarlemse schrijfster Amy de Leeuw. Zij is ook een van de 19 schrijfsters die centraal staan. Aan de hand van brieven, handschriften, afbeeldingen en voorwerpen uit het rijke archief van het Letterkundig Museum en de collecties van de Koninklijke Bibliotheek laat de tentoonstelling zien hoe interessant en vaak wars van conventies deze schrijfsters waren. En hoe verrassend hun werk nog altijd is. Leuk om te zien is het dat het onderwerp verschillende Nederlandse culturele instellingen heeft samengebracht. De organisatie is in handen van het Huygens ING (Instituut voor Nederlandse Geschiedenis), in samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek en het Damesleesmuseum, allemaal in Den Haag, in het kader van het Europese Heraproject. Onder laatst genoemde valt ook de workshop die op 29 en 30 september georganiseerd wordt rondom deze vrouwelijke schrijvers en hun collega's. Daarnaast zal de tentoonstelling doorreizen naar Atria kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis (Amsterdam) en het Noord Hollands archief (Haarlem), telkens een beetje anders vormgegeven aan de hand van het aandachtsgebied van het betreffende instituut.

Meer info: <http://www.letterkundigmuseum.nl/actueel/omdat-ik-iets-te-zeggen-had>

<https://www.huygens.knaw.nl/welk-een-genot-te-denken-dat-een-vrouw-een-hedendaagsche-vrouw-zulke-boeken-schrijven-kan/>

en op onze eigen

website: <http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/09/10/omdat-ik-iets-te-zeggen-had-nederlandse-schrijfsters-uit-de-19e-eeuw/> over de workshop:

(zie <https://www.huygens.knaw.nl/workshop-womens-history-research-dissemination-and-the-role-of-the-digital-2/>)

 En als je dan toch in het Letterkundig Museum bent, er is ook een kleine tentoonstelling over ***Fritzi ten Harmsen van der Beek*** n.a.v. het verschijnen van ***Stoeten ritseldingen***. In dit schrijversprentenboek wordt uitgebreid aandacht

besteed aan haar beeldende werk. Maar F Harmsen van Beek (zoals ze zichzelf noemde) is vooral bekend als dichteres. Ondanks haar bescheiden oeuvre wordt ze regelmatig genoemd bij de beste dichters van begin 20e eeuw. Haar verzamelde literaire werk *In goed en kwaad* is in 2012 uitgebracht. Omdat ze als dochter van twee bekende illustratoren eigenlijk meer beeldend dan schrijvend kunstenaar was hebben Maaike Meijer en Joost Kircz allerlei unieke documenten, foto's en ander archiefmateriaal verzameld om de beeldende talenten van de veelzijdige en eigenzinnige kunstenaar te laten zien, die nu deels te zien zijn in het museum. Want veelzijdig, eigenzinnig en kleurrijk was ze. Dit werd ook duidelijk in de tijd dat ze op landgoed *Jagtlust* woonde. Ze kraakte het in 1954, waarna het uitgroeide tot een kunstenaarskolonie. Over het leven op *Jagtlust* heeft Annejet van der Zijl een geruchtmakende reconstructie gepubliceerd in haar boek met de gelijknamige titel.

Meer info: <http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/09/16/fritzi-harmsen-van-beek-in-letterkundig-museum/>

De 19e eeuw staat in de belangstelling de laatste tijd, zo blijkt. Op mijn zoektocht naar informatie over 19e eeuwse schrijfsters kwam ik een aflevering tegen van *De IJzeren Eeuw*, een geschiedenisserie die dit voorjaar op NPO 2 werd uitgezonden en waarin elke aflevering een historisch figuur uit de roerige en moderne 19e eeuw centraal staat. Een van de afleveringen gaat over **Betsy Perk (1833-1906)**, een tegenwoordig vrijwel vergeten schrijfster die veel meer deed dan schrijven alleen. Ze heeft de eerste vrouwentijdschriften opgericht en de Algemeene Nederlandsche Vrouwenvereniging 'Arbeid Adelt'. Ze ging met voordrachtskunstenaar Mina Kruseman het land door en gaf lezingen. Later in haar leven schreef ze vooral historische romans. In de aflevering over haar komt ook het Damesleesmuseum voorbij.

Link naar de aflevering: <http://www.npogeschiedenis.nl/ijzereneeuw/afleveringen/vrouwen-voorwaarts.html>

Meer info over Betsy Perk: <http://www.schrift.nl/betsy-perk-oerfeminist-met-een-abonnement-op-miskenning/>

Deze week is het **Nederlands filmfestival**, zoals elk jaar eind september/begin oktober, weer in Utrecht neergestreken. Een aantal films uitgelicht.

 - **Charlotte** is de verfilming van het leven van de joodse kunstenaar Charlotte Salomon gedurende WO II. Ze groeide op in Berlijn en vertrok nadat haar vader was opgepakt in 1939 naar haar grootouders in Zuid-Frankrijk. Ze zorgt er voor haar grootouders en legt haar levensverhaal vast in gouaches en teksten om haar leven inhoud te geven.

- **Maar ik was een meisje** is een portret van Frieda Belinfante, de eerste vrouwelijke dirigent van het Radio Filharmonisch orkest en later in de VS. Geboren in een familie van musici werd ze een controversiële persoonlijkheid vanwege haar homoseksualiteit en haar sterke wil. Ze vluchtte vanwege verzetsactiviteiten tijdens WO II naar Zwitserland, en later emigreerde ze naar de VS.

 - **Galina, portret van een diva** gaat over de beroemde Russische operaster Galina Visjnevskaja. De regisseur heeft haar gefilmd in haar enorme huis waar haar oude operakostuums staan uitgesteld en op 2 scholen die ze heeft opgericht. Haar levensverhaal omvat het beleg van Leningrad, verbannen worden uit de Sovjet Unie wegens steun aan de dissidente schrijver Solzjenitsyn, haar terugkeer in Moskou en vriendschappen met componisten en musici.

- **Vrouwen vertellen** is een 5-delige documentaireserie over 5 vrouwen die gemeen hebben dat ze allemaal in het verleden geconfronteerd zijn met 'de grote geschiedenis'. Het zijn sober gefilmde portretten van een Italiaanse vrouw, een missiezuster, een verzetsvrouw, een inwoonster van Putten en een Molukse vrouw. Ze blikken terug op hun verleden.

- **Mannen over vrouwen** is een portret van een aantal mannen die zich uitspreken over de vrouw in hun leven. Aan de hand van interviews wordt ingegaan op echtscheiding, vreemdgaan, het huwelijk en het ideaalbeeld van de vrouw.

- **Houdt God van vrouwen** portretteert een religieuze vrouw die zich met hart en ziel inzet voor een vrouwvriendelijke versie van haar orthodox protestantse geloof. Haar dilemma: haar geloof verlangt van haar van oudsher acceptatie en verbiedt verzet. Doodongelukkig met de situatie kan ze dat echter niet meer accepteren.

- Verschillende documentaires, sommige al van een tijd geleden: **Iraq, vrouwen in beeld; Vrouwen in Turkije; Vrouwen van de revolutie; Overgang; Vrouwen van vandaag (1994).**

Onlangs uitgebrachte titels:

 - **Malva** is de eerste roman van dichteres *Hagar Peeters*. En Malva was ook de dochter van de Chileense dichter Pablo Neruda. Ze werd geboren met een waterhoofd en na 2 jaar wordt ze samen met haar moeder verstoten door haar vader. Ze sterft in Nederland in 1943 op 8-jarige leeftijd. Hagar Peeters laat het meisje na haar dood de pen oppakken die haar vader bij haar overlijden uit zijn hand liet glijden. Ze geeft haar daarmee een stem om een antwoord te zoeken op de vraag hoe het kan dat de onberispelijke held Neruda die opkwam voor de vergeten en de vertrapten zijn eigen dochter heeft

verraden, het verhaal van een meisje dat er niet mocht zijn. De kritieken zijn erg lovend.

- *Connie Palmén* is in haar nieuwe roman **Jij zegt het** in de huid gekropen van Ted Hughes en laat hem terugkijken op zijn passievolle huwelijk met Sylvia Plath, de Amerikaanse dichteres die zelfmoord pleegde nadat hij haar had verlaten voor een andere vrouw. Zijn leven wordt vanaf dat moment door haar dood beheerst. Het boek is één lange monoloog, vol beeldende zinnen en mooie formuleringen, die passen bij de Engelse dichter, die inmiddels zelf al 17 jaar geleden is overleden. Het is ook een rijk gedetailleerd en aangrijpend verslag van het leven van beide dichters, hun liefde en de dood.

- In haar nieuwe roman **Het groene pad** beschrijft de Ierse *Anne Enright* het leven van een

moeder en haar 4 volwassen kinderen en hun onderlinge relaties. Ze zijn allemaal, moeder voorop, weinig tevreden met hun leven, erg met zichzelf bezig en hebben weinig contact met elkaar. Als hun moeder aankondigt het ouderlijk huis te willen verkopen, besluiten de kinderen met Kerstmis naar huis te komen. Daar worden ze geconfronteerd met de beladen relatie met hun moeder en met elkaar, en met het gemis van hun overleden vader. Het is het meest indringende verhaal van Anne Enright tot nu toe, over de worsteling van een vrouw met het moederschap en de invloed daarvan op haar kinderen. Een verhaal waar lang niet alles op zijn plaats valt en juist daarom interessant wordt.

- **De komst van de wolven** van *Sarah Hall* vertelt het verhaal van Rachel die in een afgelegen Amerikaans reservaat wolven bestudeert. Onverwacht blijkt de zelfstandige en onderkoelde jonge Engelse vrouw zwanger en krijgt ze een project in een Engels graafschap aangeboden: het introduceren van een wolvenpaar in omheind gebied. Ze is er sceptisch over maar reist toch naar het dorp van haar jeugd in Engeland terug. Daar blijkt dat niet iedereen blij is met de terugkomst van de wolven. Sara Hall koppelt de komst van de wolven en de zwangerschap van de wolvin aan die van Rachel, waardoor het bestaan van mens en dier in elkaar overvloeien. Seks, liefde en conflict staan centraal tegen de achtergrond van het ruige Engelse, bijna Schotse landschap.

- **Schimmenspel** van *Marguerite Poland* speelt in Zuid Afrika, eind 19e eeuw. Een Anglicaanse pastor arriveert met z'n gezin in een missiepost aan de Oostkaap. Het is een zachtaardige man vol twijfels over zijn roeping, en met een warm hart voor de lokale Xhosabevolking. Niet alleen in zijn persoonlijk leven gebeurt er van alles (hij is er natuurlijk om het evangelie te verspreiden en een stukje Europese beschaving te brengen), ook in het land is er in die tijd van alles gaande. Het verhaal van *Schimmenspel* is geïnspireerd door de familiegeschiedenis van de Engels-Zuid Afrikaanse schrijfster, meer specifiek de mémoires van haar grootmoeder en de brieven die háár vader geschreven had, waarin hij dezelfde gebeurtenissen beschrijft. De 'schimmen' zijn een verwijzing naar het vooroudergeloof van de Xhosa. Mooi artikel over het

boek: <http://www.hebbaan.nl/artikelen/marguerite-poland-baseerde-nieuwe-roman-op-eigen-familiegeschiedenis>

- In **Ravensbrück, geschiedenis van het concentratiekamp voor vrouwen** beschrijft de Britse journaliste *Sarah Helm* "de hoofdstad van misdaden tegen vrouwen", zoals Auschwitz die tegen de joden is. Sarah Helm raakte er in geïnteresseerd toen ze aan het schrijven was over de Britse Special Operations Executive (SOE), waarvan een aantal vrouwen waren vermoord in Ravensbrück. Haar doel werd om zoveel mogelijk te weten te komen over wat er precies gebeurd was. Het is een enorm onderzoek in archieven, met interviews en ooggetuigenverslagen geworden. Al begin 1938 startte Himmler met het plannen van dit concentratiekamp voor 'afwijkende' vrouwen, het enige in Nazi-Duitsland. Het is Sarah Helm niet duidelijk geworden wat de precieze reden is geweest om een exclusief vrouwenkamp te maken. De Engelse titel van het boek luidt overigens **If this is a woman**.

Goed artikel over dit boek uit the

Guardian: <http://www.theguardian.com/books/2015/apr/01/if-this-woman-ravensbruck-hitler-camp-sarah-helm-review>

In het kort 2 titels:

- **Vallende vorst** van *Desanne van Brederode* over drie mannen die elkaar niet kennen, veelal toeschouwers van het leven zijn, en plotseling vanuit betrokkenheid een daad stellen. Wat volgt is het bloot leggen van wat er kan gebeuren wanneer levens openscheuren en onderliggende drijfveren, dromen en angsten naar boven komen.

- **F Harmsen ten Beek. Stoeten Ritseldingen**. Een verrassend en rijk geïllustreerd schrijversprentenboek waarin uitgebreid aandacht wordt besteed aan het beeldende werk van dichter Fritzi ten Harmsen van der Beek, (zie boven). Ze versierde alles om haar heen.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

✘ - Op dinsdagavond 6 oktober wordt in het Utrechtse literatuurhuis de documentaire **Hey, Boo: Harper Lee and 'To Kill a Mockingbird'** (2010) vertoond. Het boek, vertaald als *Spaar de spotvogel*, is al ruim 50 jaar geleden verschenen, het is in 1962 verfilmd en het wordt nog steeds erg gewaardeerd. In Amerika is het misschien wel de meest invloedrijke roman van de 20e eeuw. Recent is de belangstelling voor *Harper Lee* weer toegenomen, nu haar eerdere manuscript *Go Set a Watchman* opgedoken is en met toestemming voor het eerst gepubliceerd. In de documentaire wordt in gesprek met allerlei mensen rondom Harper Lee, die zelf nooit interviews gaf, de geschiedenis van haar en haar roman opgespoord. Meer info: <http://www.hetliteratuurhuis.nl/agenda/715/>

- Vanaf nu tot eind januari is in het Museum Catharijneconvent de tentoonstelling te zien **De heksen van Bruegel** over hoe ons heksbeeld is bedacht door kunstenaars in de Nederlanden, met Pieter Bruegel de Oude als voorloper. Daarna volgen vele (bekende) Hollandse en Vlaamse schilders. De tentoonstelling wil ook laten zien hoe dit heksbeeld is ontstaan. ✘ Allereerst hangt dat natuurlijk samen met de heksenvervolgingen, waarvan de eerste processen plaatsvonden rond 1430. Wat was de invloed en wat waren de gevolgen van andersdenkenden in de Middeleeuwse samenleving. In de heks werd een collectieve zondebok gevonden. Naast de tentoonstelling zijn er allerlei lezingen, colleges en bijzondere rondleidingen. Meer info: <https://www.catharijneconvent.nl>

- Hierbij aansluitend houdt Manon Uphoff op zondagmiddag 25 oktober een lezing in de reeks *Van sprookjesheks tot natuurreligie*. Zij zal n.a.v. haar essay *De blauwe muze* een aantal heksbeelden met elkaar verbinden, van de Salem Witches tot de schilderijen van Goya en de Antichrist van Lars von Trier. Vanuit haar persoonlijke invalshoek vertelt Manon Uphoff wat haar opvalt aan het beeld dat uit deze kunstuitingen naar voren komt. Meer info: <http://www.hetliteratuurhuis.nl/agenda/734/>

✘ - Op woensdagavond 28 oktober leest Anna Enquist voor uit haar vorig jaar uitgebrachte thriller-roman **Kwartet**. Dit wordt gecombineerd met een optreden van het Dudok kwartet, dat in 2013 met de hoogste onderscheidingen afstudeerde aan de Nederlands Strijkkwartet Academie. Het verhaal van *Kwartet* speelt zich af rond de 4 leden van een strijkkwartet, allemaal op hun eigen manier beschadigd door het leven. Het samen muziek maken helpt hen om er mee om te gaan. Rondom hen spelen allerlei misdaden, herkenbare aspecten van onze huidige samenleving waarmee ze zich uiteen moeten zetten. Ze worden tijdens een repetitie zelfs geconfronteerd met grof geweld. Meer info: <http://www.slaa.nl/events/anna-enquist-en-het-dudok-kwartet/>

- In museum de Fundatie in Zwolle is een tentoonstelling te zien van een Duitse fotografe **Barbara Klemm, Tussen Willy Brandt en Andy Warhol**. Barbara Klemm (1939) werkte van 1959 tot 2004 als fotografe voor de Frankfurter Allgemeine ✘ Zeitung. In al die jaren heeft ze de geschiedenis op de voet kunnen volgen. Vandaar dat haar foto's gebeurtenissen van grote historische waarde tonen, cruciale beelden, keerpunten en voorbijgangers. Naast politieke gebeurtenissen en beelden van Duitsland heeft ze alledaagse tafereel en straatstenen uit alle delen van de wereld gemaakt, als ook portretten van kunstenaars, schrijvers en musici. Ze heeft haar vak, persfotografie als neutraal waarnemer, ontwikkeld tot kunstfotografie in zwart-wit.

Meer info: http://www.museumdefundatie.nl/685-Tentoonstelling_Barbara_Klemm_Zwolle.html

- Ook is tot eind november in hetzelfde museum het werk van een andere fotografe te zien, die op een heel andere manier ✘ door haar lens heen beelden van de werkelijkheid gemaakt heeft. De tentoonstelling heeft de titel meegekregen **Ellen Auerbach-Berlijn*Tel Aviv*New York. Een fotografische wereldreis**. Die andere fotografe, Barbara Klemm, heeft het werk van Ellen Auerbach (1906-2003) herontdekt en er sterk aan bijgedragen dat haar kunst tegenwoordig weer verdiende aandacht krijgt. Deze tentoonstelling is een retrospectief van de Joodse fotografe die heel diverse interesses had en een bijzondere fotografische blik. Ze noemde zichzelf wereldburger en verhuisde in 1933 vanuit Duitsland/Berlijn via Palestina uiteindelijk naar Amerika.

Meer info: http://www.museumdefundatie.nl/686-Tentoonstelling_Ellen_Auerbach_Zwolle.html

- Nog meer foto's, maar weer hele andere. In het Fotomuseum in Den Haag is een overzichtstentoonstelling te zien van het werk van de Nederlandse fotografe **Hellen van Meene**, die al 20 jaar tot de internationale top behoort. Ze maakt ✘ portretten, veelal van pubermeisjes 'op straat', in de omgeving waar ze woont. Een omgeving die ze regelmatig bewust gebruikt als achtergrond. Met haar opvallend eigen 'handschrift' laat ze beelden zien van jonge meisjes in hun ontwikkeling naar volwassenheid. Het zijn vaak tijdloze en wat geheimzinnige beelden, waarbij ze alleen natuurlijk licht gebruikt. Door hoe ze dat gebruikt wordt ze nogal een vergeleken met oude meesters in de schilderkunst.

Meer info: <http://www.fotomuseumdenhaag.nl/tentoonstellingen/hellen-van-meene>

Bibliotheek-nieuws

Het catalogiseren op de vrijdag krijgt toch nog een vervolg, m.n. om de mogelijkheid tot zoeken via trefwoorden te verruimen en boekafbeeldingen aan te vullen. Dat betekent dat de bibliotheek voorlopig regelmatig op vrijdagmiddag open zal zijn. Voor de meest recente informatie hierover de kalender op onze website: <http://vrouwenbibliotheek.nl/kalender/>

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Het huis aan de Sont van Dolores Thijs, *Wachtkamers* van Saskia Stehouwers, *Dagen van verlaten* van Elena Ferrante, *Doodwater* van Sofie Verdoodt, *Liefde kent veertig regels* van Elif Shafak, *Lolita lezen in Teheran* van Azar Nafisi, *Liefdesgeschiedenissen* van Julia Kristeva, *Duitse wortels* van Laura Starink, *Leef!* van Laura Maaskant

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/09/24/een-beetje-opstandigheid-door-patricia-faasse/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/09/25/niets-weerstaat-de-nacht-door-delphine-de-vigan/>

De leenbijdrage voor 2015 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2015'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek. Vanaf juli betaal je voor de rest van het jaar € 12,50.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 27 september 2015

Augustus (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Veel van het nieuws afgelopen maand werd gevormd door voetballen, wielrennen (met gisteren Lá Course) en natuurlijk Gaza en de 'vliegtuigramp' met alle gevolgen van dien. Toch gebeurde er ook andere dingen. De grote Zuid-Afrikaanse schrijfster **Nadine Gordimer** is 13 juli jl. op 90-jarige leeftijd overleden. Ze won de Nobelprijs in 1991 en wordt in Zuid Afrika wel beschouwd als de belangrijkste Engelstalige schrijver van de 20e eeuw in Zuid-Afrika. Maart vorig jaar verscheen haar laatste roman, *Een tijd als nooit tevoren*, over twee anti-apartheidsactivisten, inmiddels getrouwd en met hun gelukkige gezin tot de middenklasse behorend, die onder druk komen te staan en het hoofd moeten zien te bieden aan erfenissen uit het verleden. Ze laat een belangrijk oeuvre na, 15 romans, ruim 200 verhalen en verschillend ander werk. Nadine Gordimer was dochter van een joods-Brits echtpaar en was van jongs af aan een kritische vrouw. Ze was pas 9 jaar oud toen ze al begon met schrijven en ze vertelde ooit dat het schrijven haar de ogen had geopend voor wat er mis was met de Zuid-Afrikaanse manier van leven. In haar boeken heeft ze haar visie en haar afkeer van de apartheid op literaire wijze vorm kunnen geven. Ze deed dat door met veel gevoel en inzicht het algemene in de bijzondere omstandigheden van individuele mensen te verbeelden, indringend en wijs. De werkelijkheid in haar boeken was mede daardoor niet zwart-wit, maar met vele nuances er tussen in. Apartheid was ook geen statisch begrip, zei ze, maar voortdurend in ontwikkeling. Ook als de apartheid is afgeschaft is het leven in Zuid-Afrika geen rozengeur en maneschijn en bleef ze zich kritisch uiten over de samenleving in haar land. Het werk van Nadine Gordimer is eigenlijk een kroniek van het dagelijkse bestaan tijdens en na het apartheidregime.

Bij toeval kwam mijn partner online de titel ***Een verborgen ziel*** tegen, geschreven door een voor hem oude bekende, Renske Kleijwegt. Het is een spannende jeugdroman, over een jongen die op zoek is naar zijn ware identiteit, en deze maand uitgebracht in eigen beheer bij uitgeverij Tobi Vroegh. Niet eerder van gehoord, maar zowel uitgever als schrijfster blijken bijzonder te zijn. **Renske Kleijwegt** heeft een verstandelijke en visuele beperking en vindt het heerlijk om te schrijven. Omdat ze een aantal keren niet tevreden was met het resultaat, schreef ze ongeveer 10 jaar aan haar boek.

Uitgeverij Tobi Vroegh wordt vrijwel geheel gerund door vrijwilligers, waarvan een groot deel ervaring heeft met de psychiatrie of gehandicaptenzorg. Ze willen een brug slaan tussen de psychiatrie en de samenleving. Dat doen ze door het uitgeven van ego-documenten, romans, dichtbundels etc, om zo bij te dragen aan de ontwikkeling en maatschappijdeelname van mensen met een psychiatrische achtergrond. De auteur en/of het onderwerp hebben/heeft er mee te maken. De uitgeverij is genoemd naar **Tobi Vroegh**, de vrouw die aan de wieg stond van het eerste wegloophuis voor mensen die waren weggelopen uit een psychiatrische instelling, en die samen met anderen de Werkgroep Terecht opgericht heeft, een werkgroep die opkwam voor de rechten van mensen in diezelfde psychiatrische instellingen. Haar levenswandel, die haar keuzes inzichtelijk maakt, staat beschreven op de website van de uitgever: <http://www.tobivroegh.nl/tobivroegh.php>

Op zondag 3 augustus vindt vanaf 9.30u de 26e editie plaats van de **Deventer boekenmarkt**, bijna 900 kramen vol met een heel gevarieerd en kwalitatief goed aanbod. Om bezoekers wegwijs te maken is er het Deventer Boekenmarktboekje 2014 met een overzicht van deelnemers, plattegronden en specialisaties. Meer info: <http://boekenmarkt.eventindeventer.nl/> Er is ook een uitgebreid randprogramma bij de boekenmarkt met muziek, optredens, exposities en culturele activiteiten. Een aantal er uitgelicht: - Zaterdagavond 2 augustus is in de oude binnenstad van Deventer elk jaar

terugkerend **het Tuinfeest**, een podium voor Nederlandse en Vlaamse toonaangevende dichters en debutanten die hun gedichten voorlezen met daarnaast muziek waarbij gezocht is naar de verbintenis met taal en poëzie. Ook zijn er interviews door Wim Brands met 3 x 3 dichters. Optredende vrouwelijke dichters zijn *Heleen Bosma, Annelie David, Hanneke van Eijken, H  l  ne Gelens, Annemieke Gerrist, Marjolijn van Heemstra, Judith Herzberg, Tjitske Jansen, Astrid Lampe, Lieke Marsman, Els Moors, Froukje van der Ploeg* en *Ester Porcelijn*. Meer info: <http://www.hettuinfeest.nl/index.php> - Tijdens de boekenmarkt is er rond het Etty Hillesum monument (aan de IJssel) een foto-tentoonstelling van het IJssellandschap gecombineerd met teksten van **Etty Hillesum**. Zij liep er regelmatig langs als ze bij ouders op bezoek was en schreef over haar ervaring, de rust, de ruimtelijkheid, de vrijheid. Het beschrijven van haar innerlijke landschap doet ze met beelden die ze rechtstreeks ontleend lijkt te hebben aan dit IJssellandschap. Dit laatste inspireerde Wicher Nabermann om zijn foto's van de IJssel hiermee te combineren, en teksten en foto's elkaar te laten versmelten en versterken. Ook zijn teksten van Etty Hillesum verwerkt in de tentoonstelling *Weergave*. Meer

info: <http://boekenmarkt.eventindeventer.nl/index.php/randprogramma/> en: <http://www.ettyhillesumcentrum.nl/>,

Onlangs uitgebrachte titels

✘- Nadat verhalenschrijfster *Alice Munro* vorig jaar de Nobelprijs heeft gekregen, verschijnt er in het Nederlands ouder werk dat niet eerder vertaald werd. **Levens van meisjes en vrouwen** is zo'n vertaling. In deze romanachtige bundel uit 1971 gaan alle verhalen over het leven van Del Jordan, van haar kindertijd totdat ze een jongvolwassen vrouw is. Als het gezin van Del Jordan van het platteland naar de stad is verhuisd, wordt het meisje omringd door vrouwen: haar moeder, een pittige, wat bedorven tante, haar moeders wellustige kostganger en haar beste vriendin. Via hen en via haar ervaringen met seks, geboorte en dood ontdekt ze de slechte en goede kanten van het vrouw-zijn. Uit een recensie: "Geweldige dialogen, psychologische finesse, intensiteit, filosofische diepgang: het zijn de superieure ingrediënten van deze bijzondere collectie (verhalen, MD)".

- Het gebeurt vaker de laatste tijd, oudere romans die al dan niet herontdekt opnieuw worden uitgegeven. Zo ook **Cassandra** van *Dorothy Baker* uit 1962, omschreven als "een intense en gelaagde roman die raakt aan de vraag wat maakt je tot wie je bent?". Het thema van het verhaal is tijdloos, tweelingzussen met een hechte band die beiden haar eigen leven moeten gaan opbouwen. Een van hen, Judith, gaat trouwen met een man die de ander, Cassandra, helemaal niet zit zitten. Hoe gaan ze daar uitkomen? In het verhaal komen veel verwijzingen naar de Griekse mythologie en filosofie voor, met onheilsprofetes Cassandra uit het verhaal over Troje. Zowel in de fijngevoelige dialogen als in haar vlekkeloze proza laat Dorothy Baker haar bijna ambachtelijke, niet verouderde meesterschap zien. Opmerkelijk dat er over haar zo weinig online te vinden is.

✘- **Kwartet** is de nieuwste roman van *Anna Enquist*, gesitueerd in de nabije toekomst. Het verhaal speelt zich af rond de 4 leden van een strijkkwartet, allemaal op hun eigen manier beschadigd door het leven. Het samen muziek maken helpt hen om er mee om te gaan. Rondom hen spelen allerlei misdaden, herkenbare aspecten van onze huidige samenleving waarmee ze zich uiteen moeten zetten. Ze worden tijdens een repetitie zelfs geconfronteerd met grof geweld. De meningen over hoe Anna Enquist in staat is vorm te geven aan de thrillerelementen van haar roman zijn erg verschillend. Unaniem is men over de kwaliteit van haar psychologische portretten, het beschrijven van de ervaring van muziek maken en haar

woede en frustratie over maatschappelijke problemen.

- **Sasja's wraak** is het debuut *Alina Bronsky* (= haar pseudoniem). Als Russisch imigrante in Duitsland schrijft ze over een 17-jarig meisje met een analoge afkomst die woont in een Duits getto. Levendig beschrijft Alina Bronsky haar wereld en haar leven dat lang niet zo mooi is als haar werd beloofd. Daarnaast zit ze met de scherven van een familiedrama. Ze draagt de verantwoordelijkheid voor haar jongere broertje en zusje en is erg boos. Ze koestert desondanks nog steeds haar dromen die eerder rauw dan zoet zijn. Het boek wordt geprezen om de zeer onderhoudende manier waarop de vele kanten van Sasja's problemen worden neergezet en om het karakter van de vertelster.

Activiteiten dit keer vooral buiten Utrecht en op de buis:

- In de Centrale Bibliotheek van Amsterdam is t/m 24 oktober de tentoonstelling te zien *Debut* van **Marga Weimans**. **Marga Weimans** is een van de opvallendste modewerpers van dit moment. Ze studeerde in 2005 af aan de modeopleiding van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen. Ze viel op met haar afgestudeerdecollectie en won er de eerste i-D Styling Award mee. Met *Debut* (2006) laat ze een collectie omvangrijke zwarte jurken zien, als een soort berglandschap. In haar werk zijn identiteit, technologie en schoonheid belangrijke thema's. Ze vertaalt dit op een ingenieuze manier naar opvallende outfits die een combinatie zijn van puur handwerk en high tech. Daarnaast, en veel uitgebreider, is een eerste solo-tentoonstelling van het werk van **Marga Weimans** in het Groninger Museum t/m 23 november, door meerderen omschreven als erg de moeite waard om voor naar Groningen te reizen. De tentoonstelling is even opvallend en ingenieus vorm gegeven als haar werk, met als raamwerk een modehuis, symbool van haar droom en ambitie. Een installatie is gemaakt in samenwerking met het bureau van architect Rem Koolhaas, en verlegt de grenzen tussen ruimte en mode, als een kruising tussen een draagbare ruimte en een bewoonbare jurk. Ook andere thema's en collecties worden getoond, waaronder *Body Archive*, gemaakt naar het idee van een archief. Gekleurde plexiglazen kubussen die onderdeel vormen van de outfits staan symbool voor **Marga Weimans'** DNA dat ze voor een deel liet sequencen en omzetten naar een kleurenpatroon. Contrastrijke grafische patronen zijn een verwijzing naar haar Surinaamse achtergrond. Meer info: <http://www.groningermuseum.nl/tentoonstelling/marga-weimans-fashion-house>

- Vanaf 30 augustus is in museum de Fundatie in Zwolle een tentoonstelling van de Nederlandse beeldhouwster **Lotta Blokker**. Het uitgangspunt van de tentoonstelling *The hour of the wolf* is haar herinnering aan de nachten dat ze wakker lag en zich afvroeg 'wat gebeurt er 's nachts, als de lichten doven en de stilte begint?' Lotta Blokker maakte 9 levensgrote bronzen sculpturen die de gevoelens van slapelozen verbeelden, een intiem project waarbij ze uitdrukking heeft gegeven aan haar verlangen dichtbij iemand te kunnen komen. Daarnaast zijn er verschillende andere figuratieve beelden waarin ze de ziel van de geportretteerde heeft proberen te vangen. Haar werk wordt krachtig en imposant genoemd, maar ook heel menselijk en herkenbaar. Meer info: http://www.museumdefundatie.nl/450-Lotta_Blokker.html

- In de zomertijd als alle regulier tv-series vakantie houden is er vaak ruimte voor bijzondere programma's, op tv en radio. Een aantal uitgelicht:

— *De Kennis van nu: Zomerserie* heeft op vrijdagavond een serie **Vrouwen in de wetenschap**. Er wordt aandacht extra besteed aan bijzondere briljante en onbekende vrouwen uit de geschiedenis van de wetenschap. Sinds 18 juli staat tot eind augustus elke vrijdagavond van 21u - 22u een van deze vrouwen centraal. Zo kon je horen over *Ada Lovelace*, een briljante wiskundige die beschouwd kan worden als de eerste computerprogrammeur, en over *Rita Levi-Montalcino* die in haar slaapkamerlab een belangrijke groeifactor voor zenuwcellen ontdekte. Andere vrouwen in de wetenschap: *Johanna Westerdijk*, de eerst vrouwelijke hoogleraar in Nederland (Utrecht); *Lynn Margulis* die stelt dat het leven op aarde ook veel te danken heeft aan samenwerking tussen organismen, i.c. versmelting; *Emmy Noether* met baanbrekende bijdragen aan de theoretische natuurkunde en abstracte algebra. In de VPRO-gids zijn een 5-tal artikelen verschenen over deze vrouwen die helaas niet helemaal parallel lijken te lopen met de programmering.

— **VPRO import: Golda**, een documentaire uit 2003 over *Golda Meir*, de eerste en enige Israëliëse vrouw die tot premier werd gekozen. Haar ambtstermijn viel tussen de zesdaagse oorlog (1967) en de YOM kippoer oorlog (1973). Er is gebruik gemaakt van een interview met *Golda Meir* kort voor zij stierf. Door gesprekken met Golda, haar kinderen, kleinkinderen en andere tijdgenoten is vanuit hedendaags perspectief door regisseuse Ruth Walk een portret geschetst van een charismatische vrouwelijke machthebber in een mannenwereld van oorlog en wapenen. Uitzendingen dinsdag en vrijdag op npo doc. — Ook op npo doc een documentaire-tweeluik uit 1993, *Die Macht der Bilder*, over **Leni Riefenstahl**, de meest invloedrijke filmregisseuse in het Derde Rijk. Ze maakte propagandafilms voor Adolf Hitler en het naziregime, en daarnaast ook nog ander film- en fotowerk.

— De jaarlijks terugkerende *Zomergasten*, met op zondagavond 3 augustus thrillerschrijfster en columniste **Saskia Noort**. Ze studeerde journalistiek en film- en theaterwetenschappen en wordt thrillerkoningin van Nederland genoemd. Op 17 augustus is te gast **Ionica Smeets**, wiskundige en wetenschapsjournaliste. Ze studeerde technische wiskunde en promoveerde in de getaltheorie. Samen met Jeanine Daems begon ze in 2006 een blog *Wiskundemeisjes* waarin ze mensen op een nieuwe manier laten kijken naar dingen uit hun dagelijkse leven, en naar hoe cijfers je voor de gek kunnen houden.

Bibliotheek-nieuws

- Deze maand een iets andere openingstijd dan anders: donderdag 31 juli 10.00u - 14.00u, vrijdag 1 augustus 14.00u - 18.00u en op afspraak zaterdag 2 augustus 10.30u - 14.30u

-In september begint een 4e leesgroep-seizoen. Ditmaal moderne literatuur rond het thema *Utopie en werkelijkheid*. Hoe werkt moderne literatuur? Wat leren we van de literatuur over onze samenleving? Wat over hoe onze samenleving zou kunnen zijn? Utopisme was de literatuur nooit vreemd en op dit moment worden romans o.a. 'ecologisch' gelezen. Is de 21e eeuw de eeuw van de ecologie? Deze vragen komen aan bod op 8 middagen waarin telkens één roman centraal staat. Een reader met achtergrondteksten over de romans en de schrijvers geeft extra achtergrondinformatie bij het bespreken van de leeservaringen. De groep wordt begeleid door Maud Hollants, literatuurwetenschapster. Voor het opvragen van de folder of meer informatie kunt u terecht bij Maud (030-2732109), bij de bibliotheek of op onze website.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Een dwaze maagd van Ida Simons, *Schrijvende vrouwen. Een literatuurgeschiedenis van de Lage Landen 1880-2010* van Jacqueline Bel e.a., *De vervangster* van Val McDermid, *Voor volk en vaderland, vrouwen in de NSB* door Zonneke Mattheé, *Het familieportret* van Jenna Blum, *Nest* van Sanneke van Hassel, *Het boek van de kinderen* van A.S. Byatt

Nieuwe recensie van deze maand als link bijgevoegd

'Moord in de Bloedstraat' door Annejet van der Zijl

De leenbijdrage voor 2014 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2014'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek. Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 28 juli 2014

* foto Nadine Gordimer door Victor Dlamini

Mei (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Poëzie wordt de laatste jaren steeds meer onder de aandacht gebracht. De Gedichtendag werd een poëzieweek, er is een poëziegeschenk en een Nacht van de Poëzie; er zijn al dan niet jaarlijkse festivals zoals in Deventer en Landgraaf. Nu komt daar weer iets bij, de Stichting **Poëziefestival Amsterdam**, opgericht in november jl. Van 9 t/m 11 mei zal in en rondom De Nieuwe Liefde het eerste Poëziefestival Amsterdam plaatsvinden. Vorig jaar was daar al een 'eigen' poëziefestival.

Er is een uitgebreid programma, rond het thema *Wat is poëzie?* Uitgangspunt voor het festival: "Een gedicht, een zin, de kleur van het licht, een scheur in het asfalt, een onverwacht beeld in de straat: poëzie is overal." De stichting wil de belangstelling voor en het toegankelijk maken van poëzie bij een zo groot mogelijk publiek hiermee stimuleren.

Op de openingsavond van het festival, op 9 mei, staat het thema centraal tijdens de Grote Poëziesalon. Gastvrouw Dolly Bellefleur, festivaldichter **Lieke Marsman** en stadsdichter **Anna Enquist** openen met een theateraal programma, waarin poëzie voortstapt, tapt en beweegt. O.a. **Charlotte Mutsaers** zal haar antwoord geven op de vraag wat poëzie voor haar is, en Maud Hauwaert zal een gedicht door de straat laten lopen. Vervolgens is er in verschillende ruimtes muziek, er zijn voordrachten, lezingen en tot slot een feest met dichtende Dj's **Lieke Marsman** en **Ellen Deckwitz**.

Zaterdag 10 mei zijn er verschillende lezingen, workshops en voordrachten. Vier dichters van verschillende generaties - **Lieke Marsman, Els Moors, Marlene van Niekerk en Anne Vegter** - ondernemen een zoektocht naar de nieuwe muze. Met gedichten zullen zij een beeld geven van hoe de liefde er volgens hen vandaag de dag voor staat. Daarnaast komt de Zuid-Afrikaanse **Marlene van Niekerk** een workshop geven. Ze is behalve dichteres ook romanschrijfster (Triomf en Agaat), hoogleraar en docente creative writing, en schrijft heel aanstekelijk en inspirerend. **Kira Wuck, Bernke Klein Zandvoort en Maud VanHauwaert** (zondag) verzorgen huiskameroptredens.

Op de slotdag is er een optreden van **Joke van Leeuwen** die zowel proza als beeldende poëzie schrijft voor volwassenen en kinderen. Ze heeft een speelse geest en houdt van het podium, met muziek en een mini-college over één gedicht. **Tjitske Jansen** zal een workshop poëzie schrijven geven. Zij is een dichter, haar ogen wijd geopend, en ze kan je kan leren en helpen kijken en schrijven.

Meer info: <http://www.amsterdampoëziefestival.nl/>

Een heel ander onderwerp. De afgelopen paar jaar komt binnen de geneeskunde geleidelijk meer aandacht voor het gegeven dat een vrouwenlichaam, ook waar het niet de vrouwspecifieke organen betreft, anders werkt dan een mannenlichaam. Dat verschil komt o.a. tot uitdrukking in de symptomen en het verloop van verschillende ziektebeelden. In mei 2012 is Angela Maas als hoogleraar aangesteld in Nijmegen met als leeropdracht 'Cardiologie voor vrouwen'. Ze is gespecialiseerd in Vrouwcardiologie, oprichtster van de werkgroep Gender van de Nederlandse Vereniging voor Cardiologie en werkt in dat kader mee aan verschillende onderzoeksprojecten. Een 2e initiatief is **VrouwMC** dat uitgaat van het UMC Utrecht en Agis zorgverzekeringen. Ze noemen zichzelf "het eerste wetenschappelijk verantwoorde medisch platform dat 100% gericht is op vrouwen. Hun doel is de zorg voor vrouwen beter te maken door betrouwbare informatie te geven, goed te luisteren en vrouwen serieus te nemen." Ik heb nog geen ervaring met hen en er ook iet over gehoord, en ben altijd huiverig zodra een verzekeringsmaatschappij zich er mee gaat bemoeien, maar wie weet. Op dinsdagavond 13 mei organiseert VrouwMC samen met WomenInc in de Blauwe Collegezaal van het UMC een avond-talkshow over vrouwelijke hormonen en de overgang, waar "we eigenlijk nog zo ontzettend weinig van af weten." Wat is het belang van het onderkennen van de overgang? Wat merken vrouwen ervan? Wat voor invloed heeft het op psychisch en fysiek vlak? Meer

info: http://www.vrouwmc.nl/nl/agenda/paginas/Talkshow_Overgang_herkend_wat_je_nog_niet_wist_over_vrouwelijke_hormonen_82.aspx?source=%2fnl%2fagenda%2fpaginas%2fdefault.aspx#.U10lDyiMd9Y

In een onderzoek uit 2013, gedaan door Wikimedia, bleek dat maar 6% van de bewerkers van de Nederlandse **Wikipedia** vrouw is. De inhoud van Wikipedia wordt hierdoor duidelijk beïnvloed, wat o.a. blijkt aan de afwezigheid van artikelen over opmerkelijke vrouwen uit de geschiedenis en de kunst. Dit gegeven heeft Wikipedia er toe gebracht om wereldwijd bijeenkomsten te organiseren (edit-a-thons), schrijfmiddagen rond een bepaald onderwerp m.b.t. vrouwen. Op zaterdag 17 mei is in Amsterdam de 2e middag uit een reeks, een schrijfmiddag over 'vrouwen en kunst'. Ervaring met het schrijven op Wikipedia is niet nodig, wel worden een aantal voorbereidingen aanbevolen. Het belangrijkste echter is interesse voor en je willen verdiepen in vrouwelijke kunstenaars. Begeleiding door ervaren Wikipedianen is aanwezig.

Onlangs uitgebrachte titels:

- *Maaïke Gerritsen* heeft met **De achterblijvers** haar 2e roman geschreven. Ze omschrijft het thema zelf als het (on)vermogen van familieleden om gezamenlijk verdriet te verwerken, en de onvoorspelbaarheid van leven en dood. Ze heeft het verpakt in een verhaal over een bijzondere vriendschap tussen een tienermeisje dat haar weg in het leven probeert te vinden en een tandarts op leeftijd die terugblijkt, en zijn soms wat onhandig gemaakte keuzes voor zichzelf probeert te rechtvaardigen.

- In **Dagen zonder honger** van *Delphine de Vigan* lijdt een 19-jarig meisje aan anorexia nervosa. Als ze allerlei ernstige symptomen heeft gekregen, besluit ze alsnog zich te laten opnemen in het ziekenhuis. De behandelend geneesheer blijkt een begripvolle jonge arts die al verhalen vertellend haar en een bonte reeks medepatiënten voor de afgrond probeert weg te slepen. Zijn bijzondere methode is haar

al eerder opgevallen, waarschijnlijk omdat hij haar niet belerend, maar als gelijke behandelt. Vanuit haar ervaringsdeskundigheid beschrijft Delphine de Vigan haar innerlijke strijd, het proces van inzicht krijgen in haar situatie, het leren de zelfvernietiging te weerstaan en het terugkrijgen van haar lijf en leven.

- Een heel ander genre boek waar een pubermeisje met anorexia-klachten en een laag zelfbeeld een hoofdrol speelt is **Donderdagskinderen** van *Nicci French*, deel 4 van de 8-delige serie over de Londense psychotherapeute Frieda Klein. De gesprekken die Frieda heeft met het meisje, dochter van een oude schoolvriendin, roepen nare herinneringen op aan aan eigen jeugd. Ze raakt er van overtuigd dat hen beide hetzelfde is overkomen, en zelfs slachtoffer zijn van dezelfde dader.

- **Ze volgden me op straat** van *Oksana Tselisjeva* is geen fictie maar werkelijkheid. Het zijn memoires die de opkomst van het mensenrechtenactivisme beschrijven tijdens de Perestrojka, haar leven en dat van haar medeactivisten onder Poetin. Afwijkende stemmen als die van Anna Politkovskaja worden niet getolereerd. Het gewone leven is veranderd in een soort spionagefilm, met vreemde telefoongesprekken, ondervragingen door de veiligheidsdienst en achtervolgingen op straat. Eenmaal in Finland houden de bedreigingen niet op.

- *Herbjørg Wassmo* vertelt in **Enkele ogenblikken** (roman) over haar leven en professionele carrière, over mannen en kinderen. Een voor vele vrouwen bekend verhaal over de zoektocht vanuit haar onzekere jeugd naar zichzelf en haar plaats in de wereld; een groei naar onafhankelijkheid en het zich willen ontworstelen aan verwachtingen en patronen. Ze was moedig genoeg om taboes te doorbreken en maakte naam met haar literaire bestsellers. De beschreven gebeurtenissen wisselen zich af met fictieve gesprekken met bekende auteurs als Simone de Beauvoir.

- *Amélie Nothomb* heeft een (absurd) reisverhaal geschreven n.a.v. haar reis naar Japan, het land waar ze geboren is en nu voor het eerst sinds 15 jaar terugkeert. Ze koppelt een sterk verhaal aan stimulerende psychologische observaties. Het heet **Nostalgie van het geluk**.

- Verder kwam ik een drietal debuutschrijvens tegen die om heel verschillende redenen aanbevolen worden. *Renee Kelder* schreef met **De parttime-junkie** haar onwaarschijnlijke dubbelleven als 19-jarige GHB-verslaafde die ondertussen braaf studeerde, uit een hoog opgeleid gezin kwam en kon liegen als geen ander. *Eva Kelder* deelt dezelfde achternaam, en misschien schrijft ze met een heel ander verhaal uiteindelijk ook over hetzelfde thema. **Het leek stiller dan het was** gaat over een dochter die met een alleenstaande moeder opgroeit op Vlieland. Ze heeft het gevoel het nooit goed te doen, kan ze dat gevoel ooit de baas worden? In **Muze** van *Esmá Linnemann* smacht een jonge vrouw naar een groots leven en een allesverzengende liefde, maar haar werkelijkheid ziet er heel anders uit. Totdat ze een jonge Amerikaanse gitarist ontmoet en samen met hem door Europa en naar New York reist.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

- Op zondagavond 4 mei zal De Utrechtse Spelen in de Paardenkathedraal een theatrale lezing verzorgen van het toneelstuk

Leedvermaak van schrijfster *Judith Herzberg*. In *Leedvermaak* schetst ze de structuur van een getraumatiseerde familie, die het leed van de Tweede Wereldoorlog niet achter zich kan laten. Een Joods echtpaar geeft een groot feest ter ere van het derde huwelijk van hun enige dochter. Naarmate de bruiloft vordert wordt de ogenschijnlijk vrolijke stemming overschaduwde door donkere gevoelens, oude wonden en nieuwe kwetsbaarheden.

Meer info: http://www.stadsschouwburg-utrecht.nl/voorstellingen/9151/de_utrechtse_spelen/leedvermaak/

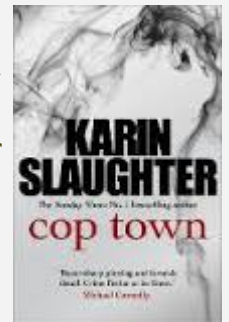
- Op Vrijdagavond 9 mei houdt Savannah Bay haar jaarlijkse VoorjaarSalon met 2 multitalenten. **Pam Emmerik** is een van hen, en komt vertellen over moeders en vaders, liefde en haat, kunst en werkelijkheid, leven en dood. Ze zal voordragen uit en in gesprek gaan over haar onlangs uitgekomen roman **Voor wie het paradijs verdragen kan**. Een boek dat zij na haar revalidatie van een zware hersenbloeding en een maand coma voltooid heeft.

Meer info: http://savannahbay.nl/index.php?agenda_id=209&pageid=7

- Op 31 mei speelt in de Stadsschouwburg (Utrecht) de originele versie van de **Vaginamonologen** van Eve Ensler, een inmiddels wereldberoemd stuk dat niets onbesproken laat: seks, geweld, menstruatie, geboorte, genitale verminking, zelfbevrediging. Een wisselend drietal bekende vrouwen draagt de teksten voor.

Meer info: http://www.stadsschouwburg-utrecht.nl/voorstellingen/6931/bos_theaterproducties/de_vagina_monologen/

- Op 26 mei komt **Karin Slaughter**, een van de meest gevierde misdaadschrijvers van deze tijd, naar Amsterdam. Zij zal er een avond spreken over haar nieuwste boek **Cop town** en van gedachten wisselen over haar werk en opvattingen. *Cop town* is niet alleen een thriller, maar bevat ook een kritische blik op maatschappelijke vraagstukken in Amerika, als racisme, feminisme en armoede. De roman verhaalt over een jonge politieagente die probeert overeind te blijven in de machowereld van van de politie in Atlanta eind jaren zeventig. Meer info: <http://www.john-adams.nl/>

Bibliotheek-nieuws

Er heeft zich een nieuwe vrijwilligster aangemeld, Hannah Kuipers. Ze wil graag 'de betere thriller' gaan recenseren. Toen de vrouwenbibliotheek nog onder Idea viel werden er veel thrillers geleend en gelezen. Met een nieuwe recensente zullen we weer meer aandacht aan spannende boeken en de thriller-collectie gaan besteden. Goed nieuws dus voor de vele vrouwen en mannen die er van houden. Hannah heeft een inleiding geschreven om zichzelf en 'de betere thriller' te introduceren. Zie <http://vrouwenbibliotheek.nl/2014/04/24/thrillers-en-recensies-door-hannah-kuipers/>

Wijziging: In 2014 is de bibliotheek niet meer op woensdag open, maar op de **1e donderdag van de maand van 10u-14u**. Als blijkt dat een andere dag en/of tijd meer tegemoet komt aan de wensen van (mogelijke) bezoeker(s), of als iemand zich aanbiedt om de woensdag voor mij waar te nemen, dan pas ik de wijziging aan. Dus laat weten als een andere tijd geschikter lijkt.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Het lam van Jannie Regnerus, *Missie Mongolië* van Frederique Schut, *Paradijsoffer* van Kristina Ohlsson, *Eva Braun. Leven met Hitler* van Heike Görtemaker, *Klinkklaar* van Elisabeth Eybers, *De vrouw met de sleutel* van Vonne van der Meer, *Het verhaal van een mooi meisje* van Rachel Simon en *Wat ik met de sleutel moet* van Vrouwkje Tuinman

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2014/04/03/tutuba-door-cynthia-mcleod/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2014/04/07/wilhelmina-bladergroen-vrouw-in-de-eeuw-van-het-kind-door-mineke-van-essen/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2014/04/10/morgenzee-door-margaret-mazzanti/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2014/04/25/paradijsoffer-door-kristina-ohlsson/>

De leenbijdrage voor 2014 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2014'. Eenmalig een

boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek.

U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 28 april 2014

Februari (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Vandaag kan ik er eigenlijk niet omheen, gisteren heeft het vrouwelijke staatshoofd der Nederlanden bekend gemaakt dat zij over een paar maanden zal aftreden. Na 123 jaar, na 3 koninginnen en een regentes, zal weer een man de troon

bestijgen. Koningsgezind, koninginnegezind of juist niet, wat zullen we merken van het verschil, een vrouwelijk of een mannelijk staatshoofd? Of zoals Karin Spaïnk opmerkte? *"Een koning is geen koningin. Wedden dat ons idee over de monarchie verandert als we een man als staatshoofd krijgen."* (zie artikel www.spaink.net). Zijn de dames op de troon tevredener geweest met de ceremoniële status die zij hadden dan Willem Alexander zal zijn? En hoe zal de nieuwe koningin zich ontwikkelen in vergelijking met de voormalige prins-gemalen?

Tijdens een ruime eeuw vrouwelijk koningschap is de wereld erg veranderd, ook waar het vrouwenrechten betreft. Neem bijvoorbeeld het **vrouwenkiesrecht**. In 1894, dus 4 jaar na de dood van de laatste koning Willem III, en 5 jaar na de oprichting van de eerste Nederlandse vrouwenorganisatie, werd de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht opgericht door o.a. Aletta Jacobs en Wilhelmina Drucker. 23 jaar later, in 1917, zorgde een grondwetswijziging voor de invoering van het algemeen kiesrecht, waarbij het passief kiesrecht voor vrouwen en mannen mogelijk werd gemaakt. Onder druk van diverse bewegingen wordt 2 jaar later ook het actieve kiesrecht voor vrouwen ingesteld. Koningin Wilhelmina, weliswaar het eerste vrouwelijke staatshoofd van de Nederlandse monarchie, was toen al ruim 20 jaar vorstin. Overigens bij gebrek aan mannelijke nakomelingen van haar vader. Pas in 1983 werd in Nederland het volledig eerstgeboorterecht ingevoerd, waardoor bij de troonopvolging geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen vrouwelijke en mannelijke nakomelingen/familieleden.

Al dan niet toevallig is gisteren ook de fusie van Aletta, instituut voor vrouwengeschiedenis, en E-Quality, kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit, officieel gepresenteerd. Samen dragen ze een nieuwe naam, **Atria**. Op de site wordt de doelstelling beschreven en nieuwe de naam uitgelegd: atria als meervoud van atrium, ruimte. Ze willen als kennisinstituut staan voor ruim denken over vrouwen, over vrouwelijkheid en mannelijkheid, en over gender; letterlijk en figuurlijk ruimte bieden aan kennis over vrouwen en mannen, emancipatie, feminisme en vrouwen in de geschiedenis. En dat alles op een manier die uiteenlopende kennisdomeinen verbindt. Atria verwijst ook naar een dubbelster, de helderste ster in het sterrenbeeld Zuiderdriehoek. Aanvullend daarop: de atria zijn ook de boezems van ons hart, de ruimtes waar het bloed zich verzamelt na de rondreis door ons lichaam en de longen. Beide atria hebben een oor, figuurlijk gesproken: de mogelijkheid om te luisteren naar de ervaringen van het bloed in ons lichaam. Die mogelijkheid wens ik de medewerkers van Atria toe, luisteren naar vrouwen en mannen in de samenleving, naar hoe mensen hun invulling willen geven aan hun vrouwelijke en/of mannelijke identiteit, als basis voor verdere menselijke ontwikkeling.

The logo for Atria features the word "atria" in a large, lowercase, yellow sans-serif font. Below it, the words "INSTITUTE ON GENDER EQUALITY AND WOMEN'S HISTORY" are written in a smaller, uppercase, purple sans-serif font, arranged in three lines.

atria
INSTITUTE ON
GENDER EQUALITY
AND WOMEN'S HISTORY

Komende donderdag 31 januari is het, naast 75 jaar Beatrix, **Gedichtendag** en het begin van de eerste

Week van de poëzie met als thema 'muziek'. Poëzie en muziek zijn altijd al nauw verbonden geweest. Al in de klassiek oudheid werden gedichten met instrumenten begeleid. En nog steeds maken dichters gebruik van harmonische klankkleuren en muzikanten van dichtelijke teksten om hun verhaal te vertellen. "Poëzie is de muziek van de ziel", zei Voltaire. Een week lang vinden in Nederland en Vlaanderen allerlei dichtelijke en muzikale activiteiten plaats. Een aantal wil ik onder de aandacht brengen:

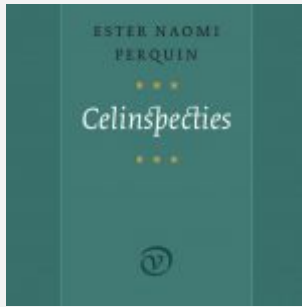
- Museum Oud Amelisweerd is donderdag de 31e vanaf 14.30u geopend voor het Utrechts Dichters Gilde en publiek. Vanaf 15u staat het huis vol voordragende dichters, waaronder *Ellen Deckwitz* en *Vrouwke Tuinman*. Omdat het Museum de Armando collectie zal gaan huisvesten, doet iedereen als eerbetoon ook een gedicht van Armando. Het Gilde zal gedurende de dag in de hele stad 2500 gratis exemplaren uitdelen van hun speciaal voor Gedichtendag gemaakte bundel. Het eerste exemplaar zal officieel overhandigd worden rond 16.30u in het museum.

- In café Livre in Breda wordt op 31 januari een avond gewijd aan **Ida Gerhardt**, dichteres en inspiratiebron voor jonge dichters. Ze beschrijft in krachtige bewoordingen haar thema's, zoals de spanningen van haar ongelukkige jeugd, hypocrisie en het Hollandse landschap. Haar gedichten zijn vaak troostend en geven uitdrukking aan een diepere zinvolheid en samenhang van het leven. Dr Mieke Koenen, die werkt aan een biografie over Ida Gerhardt, zal komen spreken. Er zal werk worden voorgedragen. Uit de bundel die recent is uitgebracht, "Klinkend vers", zullen op muziek gezette gedichten worden gezongen en op de piano begeleid. (www.cafelivre.nl/poetique)
- Op 3 februari komt **Judith Herzberg** in de bibliotheek in Amstelveen voorlezen uit eigen werk. Haar gedichten gaan niet over wat hoort of wat vaststaat, maar over de wandelingen van de geest, of over de slingerende wegen van het leven. Over wat men bedoelde maar toch niet zei of kon zeggen, over een gebaar, een gemis of de verdeeldheid in ieders hoofd en hart.
- Voor meer info over gedichtendag en alle activiteiten: www.gedichtendag.com

Tijdens de **Poëzieweek** is er een Poëziegeschenk voor ieder die voor € 15,- poëzie koopt. Het is de opvolger van de traditionele Gedichtendagbundel. Anna Enquist heeft hiervoor de bundel "Een kooi van klank" geschreven, die gaat over de rol van muziek op gebieden waar woorden geen betekenis hebben of hun betekenis zijn kwijtgeraakt. Al eerder werden door Anna Enquist muziek en taal met elkaar verweven, vanaf haar poëziedebuut "Soldatenliederen" tot de roman "Contrapunt" met Bach's Goldbergvariaties als thema voor elk hoofdstuk. Haar gedichten klinken droevig en hard. Vrijwel gelijktijdig met de geschenkbundel zal haar verzameld werk tot nu toe verschijnen "Gedichten 1991-2012".

Vooraf aan 'Week van de poëzie' wordt woensdag 30 januari in Utrecht (Ottone, Kromme Nieuwegracht 62) de jaarlijkse

VSB Poëzieprijs voor Nederlandstalige poëzie uitgereikt. De enige vrouwelijke genomineerde is Ester Naomi Perquin met haar bundel *Celinspecties*. Jury-typering eerder: "... de wereld die Perquin nietsontziend en teder ontvouwt. Op verraderlijke luchtige toon scheidt ze met onvoorspelbare wendingen een gelaagde ruimte in deze bundel. Meer dan de geschiedenis van afzonderlijke criminelen vormt "Celinspecties een wereld waar we niet aan kunnen ontsnappen - met vragen over schuld en over het toeval, dat van alle mogelijkheden die we hebben levens maakt". Ester Perquin was de afgelopen jaren stadsdichter van Rotterdam. De bibliotheek heeft de bundel "Celinspecties" als recensie-exemplaar gekregen van de uitgever, dus wie interesse

heeft...

Onlangs uitgebrachte titels:

- De Ghanees-Canadese schrijfster *Esi Edugyan* heeft een swingende jazzroman uitgebracht ***Speel voor mij het lied van de dood***. Het beschrijft hoe de naziterreur werd ervaren door zwarten in Duitsland en in de door Duitsland bezette gebieden. Over de gekleurde slachtoffers van het nazisme is nog weinig geschreven. De roman heeft al verschillende prijzen gewonnen. Het is een ernstig en somber verhaal over geweld en onderdrukking, over de pijn van verraad en onvervulde dromen, maar ook een sprankelend energiek verhaal over muzikale creativiteit en vriendschap dwars door de moeilijke omstandigheden heen.

- ***De zeven uren die mijn leven veranderden*** van *Susanne Preusker* vertelt over het drama dat het leven van de Duitse gevangenispsychologe op z'n kop zette. Ze wordt gegijzeld, bedreigd en verkracht door een gevangene. Nauwkeurig vertelt ze wat meemaakt, maar vooral ook hoe ze de traumatische gebeurtenis heeft overleefd.

- ***Vergeef ons*** is de nieuwe roman van *A.M. Homes*. Met vrijwel al haar eerder romans (staan in de bibliotheek) zorgde ze voor veel opschudding, te negatief, te controversieel of seksueel te provocatief. Ook nu begint het verhaal donker, met een schildering van de slechtste kanten van de Amerikaanse maatschappij. De vertelkracht en humor van Homes, haar geweldige dialogen maken het verteerbaar. Er volgt een omslag, de afgegleden, lamledige hoofdpersoon komt tot inkeer. A.M. Homes heeft in een interview verteld dat ze het boek heeft geschreven in de schaduw van 9/11, nadenkend over de vraag hoe we een gelukkig, gezond en zinvol leven kunnen leiden in een wereld die half gek is en een volkomen onzekere toekomst tegemoet gaat.

- *Charlotte Mutsaers* heeft na meerdere romans, verhalen, en essays nu haar eerste echte dichtbundel uitgebracht, ***"Dooier op drift"***.

- ***"Alles wat er was"***, de 3e roman van *Hanna Bervoets* over hoe een achttal mensen, tot elkaar veroordeeld in een schoolgebouw, zich met elkaar verhouden na een soort apocalypse-achtige knal.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

- Een nieuwe ***"Weiblicher Akt"***, nummer 3, speelt op 13,14 en 15 februari in theater Kikker. De ondertitel luidt "2 of 3 dingen die ik (niet) van haar weet". Annette Kouwenhoven en Miranda Prein richten zich in dit 3e deel op dingen die gebeuren als je niet aan ze denkt. Het gaat, zoals in Akt I en II, niet meer over verschillen tussen vrouwen en mannen, want wat weet je nu als vrouw van een man of omgekeerd? De voorstellingen zijn zoektochten waarin geprobeerd wordt de vrouwelijke vorm, waarin de beide speelsters toevallig terecht zijn gekomen, te beschrijven.

- Na Ienke Kastelein mag nu de Utrechtse modeontwerpster ***Winde Rienstra*** (1981) de Utrechtse Kamers van het Centraal Museum met haar werk inrichten. Ze is in korte tijd bekend geworden met haar eigenzinnige ontwerpen. Haar werk speelt zich af op het grensvlak van mode, kunst en architectuur. Ze heeft een speciale liefde voor hout en het lijnenspel van houtnerven, waarmee ze in sommige ontwerpen een ruimtelijke omgeving maakt rond het lichaam. Daarbinnen kunnen haar materialen schitteren als sieraden. Ze heeft een mooi gevoel voor handwerk, ambacht en details. Zie ook www.centraalmuseum.nl

- Op 8 februari herhaalt Salon Saffier in de serie ***"Vrouwen op vrijdag"*** voor een 3e keer de avond over Marguerite

Yourcenar. En het loopt alweer snel vol. Zie nieuwsbrief van september jl. en www.salonsaffier.nl

- Nog tot 3 maart is in Zundert, in het Vincent van GoghHuis, de tentoonstelling over **Henriëtte Roland Holst** te bezoeken. Ook hier heb ik al over geschreven in de brief van september. Vlakbij Zundert, op landgoed Oude Buissche Heide, is de bijzondere wandelroute uitgezet langs haar lievelingsplekjes en gedichten op panelen.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Er zijn een aantal gloednieuwe boeken in de bibliotheek, en een paar iets minder gloednieuwe, maar wel bijzonder: *Papieren kind* van Randy Susan Meyers, *Openhartig* van Patricia Vlasman, *Kind van sneeuw* van Eowyn Ivey, *Het paradijs* van Andrea Hanna Hünninger, *Slagschaduw* van Lilian Blom, *Vlieggedrag* van Barbara Kingsolver en *De verzegelde brief* van Emma Donoghue.

Verder: *De stiefmoeder* van Renate Dorrestein, *De samenkomst* van Anne Enright, *Het meisje met de 9 vingers* van Laia Fabregas, *De mooie jaren van mijn jeugd* van Ana Novac, *Droomfabriek* van Sara Stridsberg, *Black, white and Jewish* van Rebecca Walker en *Aan de randen van de tijd*, gedichten van Zsuzsa Beney.

De leenbijdrage voor 2013 is vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op ING banknr 9266995 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2013'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 29 januari 2013

Theater: "Contrapunt" obv Anna Enquist

Nog tot en met 19 januari is in diverse Nederlandse theaters de voorstelling

Contrapunt te zien, een productie van Janke Dekker naar de gelijknamige roman van *Anna Enquist*. In het *Contrapunt* probeert een moeder het verdriet over haar overleden dochter te verwerken door het spelen van de Goldbergvarianties van J.S. Bach. Elke variatie heeft een eigen hoofdstuk. De muziek roept herinneringen op aan gebeurtenissen in het leven van moeder en dochter. Het toneelstuk is in nauwe samenwerking met *Anna Enquist* ontwikkeld. Het is een ontroerend mooie voorstelling geworden waar muziek en toneel komen op een bijzondere manier samenkomen. Info en speellijst: www.contra.nl